

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE**

Illum 04 ta' Ottubru, 2023

Rikors Guramentat Nru: 1163/2011 AF

Associated Supplies Limited (C-2891)

VS

**Joseph Mizzi
u b'digriet tat-12 ta' Novembru 2019 il-Qorti ordnat il-
kjamat in kawza tas-socjetà Typeset Company Limited
(C-17521)**

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat tas-socjetà kummercjali Associated Supplies Limited, li permezz tiegħu wara li ġie premiss illi:

L-intimat kien impjegat bhala General Technical Manager massocjetà rikorrenti għall-perjodu indefinit u dana permezz ta' kuntratt ta' impjieg datat l-ewwel (1) ta' Frar 1991, liema dokument huwa hawn anness u mmarkat bhala Dok. "ASL1".

Fl-irwol tiegħu ta' General Technical Manager tas-socjetà rikorrenti, u skond il-klawsola numru hamsa (5) tal-kuntratt ta' impjieg *de quo* l-intimat kien responsabbli *inter alia* għal diversi affarijiet importanti fosthom assistenza teknika lil Bord tad-Diretturi: assistenza teknika dwar kull aspett ta' kuntratti u agenziji li tkun partecipi fihom is-socjetà rikorrenti; negozjar dwar kuntratti ta' agenziji flimkien mas-superjuri tiegħu; kwalunkwe xogħol iehor li s-socjetà rikorrenti hasbet illi kien kompatibbli mar-rwol tiegħu.

Bhala General Technical Manager tas-socjetà rikorrenti, ma hemmx dubju illi l-intimat kellu d-dmir li jagixxi esklussivament fl-interess tas-socjetà rikorrenti, kellu jipprotegi l-interessi tagħha, u kien jaf informazzjoni kunfidenzjali kien qed jokkupa post ta' fiducja u għalhekk għandu jitqies bhala fiducjarju fis-sens kontemplat fl-Artikolu 1124A tal-Kodici Civili.

L-intimat kien responsabbli waqt l-impjieg tiegħu fil-kapacità hawn fuq indikata mas-socjetà rikorrenti halli għan-nom tal-istess socjetà rikorrenti jiftah u jiggestixxi negozjati mas-socjetà estera Daniza bl-isem ta' "BWSC" u dana halli jassisti lill-istess "BWSC" fix-xogħol tagħhom hawn Malta halli jottjenu t-tender għall-estensjoni tal-"power station" gewwa Delimara.

Di ricenti s-socjetà rikorrenti ntebhet bil-manuvri tal-intimat Joseph Mizzi illi wara li għan-nom tas-socjetà rikorrenti stabilixxa r-relazzjoni kummercjali mas-socjetà estera BWSC, l-istess intimat volontarjament ittermina l-impieg tiegħu mas-socjetà rikorrenti halli jibqa' għaddej hu wahdu bir-relazzjoni

kummercjali mas-socjetà estera BWSC biex wassal illi l-istess socjetà estera tirbah l-imsemmi tender u hu fil-fatt ittermina l-impjieg tieghu fis-7 ta' Ottubru 2005 u dana hekk kif jirrizulta mid-dokumenti hawn anness u mmarkat bhala Dok. "ASL2".

Is-socjetà rikorrenti saret taf tramite l-mezzi tax-xandir illi fil-fatt it-tender in kwistjoni intrebah mill-istess BWSC.

Is-socjetà rikorrenti tirrileva illi dan l-agir da parti tal-intimat jindika agir abbużiv da parti tieghu u dana billi waqt l-impjieg tieghu mas-socjetà rikorrenti u fil-qadi ta' dmirijietu mal-istess socjetà hu dawwar ghalih kuntatti u relazzjonijiet kummercjali tas-socjetà rikorrenti a pregudizzju tal-istess socjetà rikorrenti u a gwadan tieghu personali u dana bi strategija cara da parti tal-istess intimat illi fil-fazi finali meta s-socjetà rikorrenti kienet qrib illi tilhaq ftehim mas-socjetà estera BWSC, l-istess intimat immanuvra b'tali mod illi ma jsir l-ebda ftehim minn naha tas-socjetà BWSC mas-socjetà rikorrenti u wara ftit jinhatar l-istess intimat personalment bhala rapprezentant tassocjetà estera BWSC u dan bi ksur tal-obbligazzjonijiet fiducjarji tieghu a bazi tal-Artikolu 1124A tal-Kodici Civili u kif ukoll bi ksur tal-kuntratt tal-impjieg datat l-1 ta' Frar 1991 u dana hekk kif lesta tipprova s-socjetà rikorrenti waqt ittrattazzjoni ta' dina l-kawza.

Persuna bhalma huwa l-intimat li tigi fdata b'informazzjoni kunfidenzjali, privata u kummercjali ma tistax tuza l-istess informazzjoni a beneficcju u a profitt taghha stess a skapitu tal-proprjetarju tal-istess informazzjoni, hekk kif ghamel l-intimat b'mod dizonest ghall-ahhar, u dana bi ksur lampanti tal-artikoli 1124A tal-Kodici Civili.

L-artikolu 1124A gie mdahhal fil-ligi taghna senjatament sabiex jigu ssalvagwardjati l-interessi ta' persuni jew persuni guridici kif inhi r-rikorrenti meta jigru sitwazzjonijiet bhal dawn fejn l-intimat bl-agir dizonest tieghu approprja ghalih innifsu valur li huwa appartenenti lil rikorrenti u dana a detriment tal-istess rikorrenti meta l-intimat kien obligat skond il-ligi sabiex jipprotegi l-interessi taghha.

Ma hemmx dubju illi bhala konsegwenza ta' dana l-ksur l-istess konvenut ghandu jrodd lura kull proprjeta' flimkien ma' kull beneficciu miksub minnu, sew direttament sew indirettament, bhala konsegwenza tal-agir tieghu u dan skond id-disposizzjoni tal-Artikolu 1124A(5) tal-Kodici Civili.

L-intimat gie interpellat f'dan ir-rigward permezz ta' protest gudizzjarju izda huwa baqa' ma wegibx u b'hekk baqa' inadempjenti.

Ghalhekk is-socjeta' rikorrenti kellha tressaq dina l-kawza.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara u tiddeciedi li l-intimat bl-agir tieghu naqas milli josserva l-provvedimenti tal-Artikolu 1124A tal-Kodici Civili fil-konfront tas-socjeta' rikorrenti.
2. Tiddikjara u tiddeciedi li l-intimat bl-agir tieghu naqas milli josserva l-provvedimenti tal-kuntratt tal-impjeg li gie maqbul bejn is-socjeta' rikorrenti u l-istess intimat fl-1 ta' Frar 1991.
3. Tillikwida d-danni sofferti mis-socjeta' attrici in vista ta' tali ksur tal-obbligazzjonijiet fiducjarji konsistenti fil-beneficcji kollha miksuba mill-intimat, sew direttament sew indirettament, u dan skond id-disposizzjoni tal-Artikolu 1124A(5) tal-Kodici Civili.
4. Tikkundanna lill-intimat irodd lura lis-socjeta' attrici kull proprjeta' flimkien ma kull beneficciu miksub minnu, sew direttament sew indirettament, u dan skond iddisposizzjoni tal-Artikolu 1124A(5) tal-Kodici Civili.

Bl-imghax u bl-ispejjez inkluzi dawk tal-protest gudizzjarju datata 24 ta' Novembru 2009 bin-numru 530/09 kontra lintimat li gie ingunt in subizzjoni.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat ir-risposta ġuramentata tal-konvenut Joseph Mizzi li permezz tagħha eċċepixxa illi:

Preliminarjament qed tigi eċċepita n-nullità tar-rikors ġuramentat stante li ma fihex dikjarazzjoni li tfigher b'mod car u sewwa l-oggett tal-kawza f'paragrafi numerati separatament, sabiex isahhah it-talbiet tas-socjetà attrici u li fiha min ghandu r-rappreżentanza ġuridika tagħha jiddikjara wkoll liema fatti huwa jaf bihom personalment, u dan hekk kif rikjest mill-artikolu 156(1)(a) tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta).

Preliminarjament ukoll it-talbiet tas-socjetà attrici huma preskritti tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Preliminarjament ukoll is-socjetà attrici ghandha tipprova li sal-jum tas-7 ta' Ottubru 2005 (cioè id-data tat-tmiem tal-impjeg tal-eccipjent odjern minn mas-socjetà attrici) li hija kienet proprjetarja tal-proprjetà jew informazzjoni partikolari li skond hi giet uzata mill-eccipjent b'mod indebitu u kif ukoll li kwalunkwe tali informazzjoni kienet kufidenzjali.

Preliminarjament ukoll is-socjetà attrici ghandha tipprova li kien appuntu minhabba uzu da parti tal-eccipjent ta' l-imsemmija proprjetà jew informazzjoni li skond hi kienet kunfidenzjali u kienet tappartjeni lilha li s-socjetà BWSC rebhet it-Tender tal-Extension tal-Power Station ta' Delimara.

Fil-mertu, u minghajr pregudizzju għas-suespost, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u dan għas-segwenti ragunijiet, cioè:

- i. Illi sal-jum tas-7 ta' Ottubru 2005 (cioè id-data tat-tmiem tal-impjeg tal-eccipjent odjern minn mas-socjetà attrici) is-socjetà attrici qatt ma kellha informazzjoni mhux maghrufa mill-pubbliku in generali fir-rigward kemm tas-socjetà BWSC kif ukoll fir-rigward tal-Tender tal-Extension tal-Power Station ta' Delimara;

- ii. Illi l-eccipjent odjern ma approprja ruhu minn l-ebda proprjetà jew informazzjoni appartenenti lis-socjetà attrici kemm fir-rigward tas-socjetà BWSC kif ukoll fir-rigward tal-Tender tal-Extension tal-Power Station ta' Delimara b'mod indebitu;
- iii. Illi l-eccipjent odjern ma ghamel ebda atti li jilledu d-drittijiet kuntrattwali jew mod iehor tas-socjetà attrici;
- iv. Illi l-eccipjent odjern qatt ma dawwar ghalih kuntatti u relazzjonijiet kummercjali tas-socjetà attrici a pregudizzju tal-istess socjetà attrici;
- v. Illi sakemm kien fl-impjieg tas-socjetà attrici, l-eccipjent odjern dejjem agixxa fl-ahjar interess ta' l-istess socjetà attrici u dejjem ezercita d-diligenza ta' *bonus pater familias* fit-twettiq tal-obbligazzjonijiet tieghu;
- vi. Illi mhux minnu li l-eccipjent volontarjament ittermina l-impjieg tieghu mas-socjetà attrici halli jibqa' ghaddej hu wahdu bir-relazzjoni kummercjali mas-socjetà estera BWSC;
- vii. Illi mhux minnu li l-eccipjent odjern volontarjament ittermina l-impjieg tieghu mas-socjetà attrici halli leccipjent jibqa' ghaddej hu wahdu bir-relazzjoni kummercjali mas-socjetà estera BWSC. L-eccipjent odjern waqaf jahdem mas-socjetà ntimata fit-22 ta' Settembru 2005 meta hassu hazin fuq ix-xoghol u rrizulta li hu kellu bzonn operazzjoni serja tal-qalb (li saritlu fid-9 ta' Ottubru 2005). Di fatti l-impjieg tal-eccipjent odjern mas-socjetà attrici spicca ufficjalment fis-7 ta' Ottubru 2005 meta hu gie "boarded out";
- viii. Illi l-eccipjent odjern qatt ma dahal f'relazzjoni kuntrattwali mas-socjetà attrici.

L-eccipjent jiddikjara li huwa jaf bil-precitati fatti personalment.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda.

Bl-ispejjez kontra s-socjetà attrici li minn issa stess, hekk kif rapprezentata hija ngunta ghas-subizzjoni.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat in-nota ta' eċċezzjonijiet ulterjuri tal-konvenut li permezz tagħha eċċepixxa illi:

Ir-rikors promotur tal-kawza odjerna huwa null u minghajr effetti fil-ligi stante li ma saritx d-dikjarazzjoni msemija f'artikolu 4(1)(f) tat-Tariffa A tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta) u lanqas ma thallset it-tariffa korretta dovuta skont l-artikolu 3(1) tat-Tariffa A tal-istess Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili.

L-azzjoni attrici hija ukoll preskritta u perenta a tenur tal-artikolu 2155 tal-Kodici Civili (Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta).

Rat illi f'sentenza in parte tal-1 ta' Novembru 2016 din il-Qorti ċaħdet it-tieni eċċezzjoni preliminari tal-konvenut kif ukoll it-tieni eċċezzjoni preliminari sollevata minnu permezz tan-nota ta' eċċezzjonijiet ulterjuri tiegħu u ordnat il-prosegwiment tal-kawża.

Rat illi b'digriet tat-12 ta' Novembru 2019 il-Qorti ordnat il-kjamat in kawża tas-socjetà Typeset Company Limited.

Rat ir-risposta ġuramentata tas-socjetà Typeset Company Limited li permezz tagħha ġie eċċepit illi:

Preliminarjament ir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza huwa irrimedjabilment monk u irritu u ghalhekk huwa wkoll null u minghajr effett fil-ligi stante li ma fihx dikjarazzjoni li tfiggħi b'mod car u sewwa l-oggett tal-kawza f'paragrafi numerati separatament, sabiex isahhah it-talbiet tas-socjetà attrici u li fiha min ghandu r-rappreżentanza guridika tal-istess socjetà attrici jiddikjara dan u kif ukoll liema fatti huwa jaf bihom

personalment, u dan hekk kif rikjest mill-artikolu 156(1)(a) tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta).

Preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, ir-Rikors Guramentat promotur tal-kawza odjerna huwa null u minghajr effett peress illi, ben konsapevoli tal-pretensjoni attwali taghha, is-socjetà attrici ma osservatx skrupolozament il-provvedimenti tal-artikolu 3(1) tat-Tariffa A tal-Iskeda A tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta) u dawk ta' l-artikolu 4(1) (f) ta' l-istess Tariffa A u bil-ghan li ma thallas dak verament dovut mal-prezentata ta' l-istess Rikors Guramentat skond l-imsemmija tariffa talbet biss ghall-likwidazzjoni ta' "danni sofferti". Tant huwa l-kaz li s-socjetà attrici kienet taf bl-ammont li kienet qed tippretendi jigi kannonnizzat favuriha f'din il-kawza li kontestwalment mal-prezentata tar-Rikors Guramentat promotur tal-kawza odjerna pprezentat il-Mandat ta' sekwestru bin-numru 1320/2012 (Dok. "A" anness) fis-7 ta' Settembru 2012 l-istess Giuseppe (Joseph) Rizzo (ID 0171529M))dak iz-zmien Direttur u Chairman tas-socjeta' attrici li hale fil-kontenut tar-Rikors Guramentat, BIL-GURAMENT TIEGHU indika bhala kreditu li kellu jigi issekwestrat is-somma inekwivoka ta' tlett miljun u tlett mitt elf euro (€3,300,000.00), u hemm bla misthija testwalment stqarr li tali somma "... tirraprezenta kummissjoni li saret talvolta dovuta meta gie konkluz il-ftehim li hemm riferenza ghalih fil-kawza hawn annessa u li qed jinhadem bir-rata ta' tnejn fil-mija (2%)..."!

B'mod preliminari wkoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, in-nullità tal-azzjoni attrici stante illi l-azzjoni attrici hija legalment insostenibbli u t-talbiet kif imposti huma konfliggenti u ma jirrizultax b'mod car liema azzjoni qed tingieb fil-konfront tas-socjetà eccipjenti; Inoltre, ma jirrizultawx l-estremi mehtiega a tenur tal-artikolu 1124A(5) tal-Kodici Civili (Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta) (li m'ghandu x'taqsam xejn ma danni) biex it-talbiet attrici hekk kif impustati jigu akkolti.

Preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici hekk kif impustati huma irrimedjabilment monki

u ghalhekk nulli u minghajr effett stante li ma jreggux fil-konfront tas-socjetà eccipjenti.

Preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, Associated Supplies Limited (C-2891) jonqosha l-interess guridiku sabiex tipproponi l-istess kawza odjerna u tissokta biha speċjalment stante li anke jekk tassew jirrizulta li kien hemm xi ksur ta' xi obbligi fiducjarji (li bl-ebda mod ma hu ammess), is-socjetà attrici qatt ma setghet tkun intitolata ghal xi beneficju kif allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza.

Preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, is-socjetà eccipjenti ma hijiex legittimu kontradittur tas-socjetà attrici.

Preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici huma preskritti u perenti a tenur tal-Artikoli 1124F.(4)(b), 2148(e), 2153, 2155(1), 2155(2), 2156(f) tal-Kodici Civili.

Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, is-socjetà attrici trid ukoll tipprova li s-socjetà eccipjenti kellha u ghandha titqies bhala fiducjarja u ghalhekk li kienet marbuta b'obligazzjonijiet fiducjarji fil-konfront tas-socjetà attrici in konnessjoni ma dak allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza.

Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, is-socjetà Typeset Company Limited hija socjetà b'personalità guridika separata minn dik tal-membri u ufficcjali taghha skond l-artikolu 4 (4) tal-Att Dwar il-Kumpanniji (Kap 386 tal-Ligijiet ta' Malta) u bhala tali ma ghandhiex tkun tenuta responsabbli fil-konfront tal-pretensjonijiet attrici.

Fil-mertu, u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda anke ghas-segwentijiet ragunijiet, cioè:

- i. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, mhux il-kaz li l-konvenuti jew min minnhom ghandhom jitqiesu bhala fiducjarji fis-sens kontemplat fil-Artikolu 1124A tal-Kodici

Civili u ghalhekk it-talbiet attrici ma jreggux u ghandhom jigu michuda;

- ii. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, mhux il-kaz li l-artikolu 1124A tal-Kodici Civili jghodd ghall-kaz tal-lum, aktar u aktar fil-konfront tas-socjetà esponenti li qatt ma kienet impjegata mas-socjetà attrici u ghalhekk l-ewwel zewg talbiet attrici ma jregux u ghandhom jigu michuda;
- iii. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, kontra dak allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza, is-socjetà attrici qatt ma kellha u qatt ma uzat informazzjoni li ma kienitx fid-dominju pubbliku;
- iv. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, mhux minnu li saru xi manuvri b'tali mod li ma ssir l-ebda ftehim minn-naha tas-socjetà BWSC mas-socjetà attrici kif allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza;
- v. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, mhux minnu li s-socjetà attrici kienet qrib li taghlaq ftehim mas-socjetà estera BWSC u lanqas hu minnu li s-socjetà attrici setghet tibbenefika kif allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza;
- vi. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, mhux minnu li saru atti li jilledu d-drittijiet tas-socjetà attrici kif allegat fir-Rikors Guramentat promotur ta' din il-kawza.

Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici huma infondati fil-fatt u fid-dritt.

L-eccipjent nomine jiddikjara li huwa jaf bil-precitati fatti hawn esposti u b'dak hawn eccepit personalment.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda.

Bl-ispejjez kontra s-socjetà attrici li minn issa stess, hekk kif rapprezentata hija ngunta ghas-subizzjoni.

Semgħet ix-xhieda.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet finali tal-partijiet.

Rat illi l-kawża tħalliet għal lum għas-sentenza.

Ikkunsidrat in sostanza din hija azzjoni permezz ta' liema s-socjetà attrici Associated Supplies Limited ('**ASL**') qegħda titlob lill-Qorti tiddkjara li l-konvenut naqas milli jottempera ruħu mad-dettami tal-Artikolu 1124A tal-Kodiċi Ċivili u mal-obbligi naxxenti mill-kuntratt t'impjieg tiegħu kif originarjament iffirmit bejn il-partijiet fl-1 ta' Frar 1991. L-ilment ta' ASL huwa fis-sens illi l-konvenut uża a favur tiegħu informazzjoni li kien akkwista matul l-impjieg tiegħu magħha sabiex ibbenefika huwa personalment minn tender li nterbaħ mis-socjetà Daniža Burmeister & Wain Scandinavian Contractor A/S ('**BWSC**') sabiex tibni l-*power station* ta' Delimara. Intalbet din il-Qorti sabiex tillikwida d-danni sofferti mis-socjetà attrici in vista tal-allegat ksur ta' obligazzjonijiet fiduċjarji, konsistenti dawn fost l-oħrajn fil-benefiċċji kollha li kiseb il-konvenut u sabiex l-istess konvenut jiġi kkundannat irodd lura kull proprjetà u kull benefiċċju minnu miksub (Art. 1124A(5)).

Diversi huma l-eċċezzjonijiet preliminari li ġew sollevati mill-konvenut u mis-socjetà kjamata in kawża Typeset Company Limited ('Typeset') rispettivament. Ġew eċċepiti l-improponibilità tal-azzjoni ai termini tal-Artikolu 156(1) tal-Kap. 12, nullità tal-att promotur għaliex ma sarx ħlas skont it-tariffa senjatament kif jipprovdu l-Artikoli 3(1) u 4(1)(f) tat-Tariffa A, Skeda A tal-Kap. 12, il-karenza t'interess ġuridiku da parti ta' ASL, li Typeset mhijiex legittimu kuntradditur għat-talbiet attrici, u l-preskrizzjoni tal-azzjoni a tenur tal-Artikoli 1124F(4)(b), 2148(e), 2153, 2155 u 2156(f) tal-Kap 16. Tressqu wkoll diversi eċċezzjonijiet fil-mertu li bihom il-konvenut u s-socjetà kjamata in kawża irrespingew it-talbiet attrici bħala infondati fil-fatt u fid-dritt.

Il-Qorti sejra tibda f'sintezi tal-fatti li wasslu għall-kawża tal-lum.

Provi

In suċċint, mill-provi prodotti jirrizulta li l-konvenut kien impjegat mas-soċjetà attriċi bħala General Technical Manager mill-1 ta' Frar 1989 sas-7 ta' Ottubru 2005 u cioè sa meta temm l-impjieg tiegħu minħabba raġunijiet mediċi wara deċiżjoni tal-Bord Mediku tad-Dipartiment tas-Sigurtà Soċjali. Matul l-impjieg tiegħu mas-soċjetà attriċi l-konvenut kien responsabbli sabiex jagħti assistenza teknika lid-diretturi tas-soċjetà attriċi u sabiex jinnegozja ma' terzi għan-nom tas-soċjetà attriċi dwar kuntratti ta' aġenziji, fost affarijiet oħra¹.

Lejn l-aħħar tal-impjieg tiegħu, il-konvenut, fil-kapaċità tiegħu ta' rappreżentant tas-soċjetà attriċi, kien responsabbli għan-negozjar mas-soċjetà Daniza BWSC, bl-intenzjoni li s-soċjetà attriċi tidhol f'kuntratt ta' konsulenza mal-imsemmija soċjetà estera. Din il-konsulenza kienet ser tikkonċerna l-għan finali tas-soċjetà BWSC sabiex tingħata t-tender għall-estensjoni tal-*power station* ġewwa Delimara. Dan il-kuntratt ta' konsulenza qatt ma ġie ffirmat peress illi s-soċjetà BWSC insistiet mas-soċjetà attriċi li kwalunkwe kuntratt li jiġi ffirmat bejniethom kellu jintemm f'każ illi l-konvenut ma jibqax impjegat mas-soċjetà attriċi, kundizzjoni li s-soċjetà attriċi ma rieditx taċċetta.

Joseph Rizzo għan-nom tas-soċjetà konvenuta jgħid illi wara li ma ntlahaqx qbil bejniethom dwar il-kundizzjonijiet tal-kuntratt, ma kien hemm l-ebda komunikazzjoni oħra bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà BWSC dwar it-tender tal-proġett tal-estensjoni tal-*power station*. L-istess Joseph Rizzo jispjega li wara li l-konvenut temm l-impjieg tiegħu mas-soċjetà attriċi, huwa ntebah illi l-konvenut kien għadu qiegħed jinteressa ruħu fil-proġett tal-estensjoni tal-*power station* u in sostenn ta' dan il-fatt huwa ppreżenta kopja ta' ittra lill-editur li ġiet ippubblikata fuq ġurnal lokali fit-2 ta' Novembru 2005, liema ittra kienet miktuba mill-konvenut. Joseph Rizzo jkompli billi jgħid li minkejja li kiteb ittra lill-konvenut sabiex jistaqsih dwar

¹ Kuntratt t'impjieg esebit b'jalja 'Dok. A' a fol. 7 et seq, Vol. I tal-proċess.

x'interess kien għad kellu fil-proġett, huwa qatt ma rċieva risposta. Huwa jgħid illi eventwalment sar jaf mill-ġurnali lokali li t-tender in kwistjoni kien fil-fatt ingħata lis-soċjetà BWSC u l-konvenut kien l-aġent tagħha. Joseph Rizzo jgħid ukoll illi huwa kkonkluda li l-konvenut kien ilu jaħdem minn wara dahar is-soċjetà attriċi sabiex ikun hu l-aġent tas-soċjetà BWSC fil-vesti personali tiegħu, minn meta kien għadu impjegat tas-soċjetà attriċi.

Eċċezzjonijiet Preliminari

Delineati l-fatti u sintetizzati l-provi voluminużi li ġew sottomessi għall-kunsiderazzjoni ta' din il-Qorti, il-Qorti sejra issa tgħaddi sabiex tindirizza l-eċċezzjonijiet preliminari.

Qabel xejn però, il-Qorti ma tistax ma tosservax illi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha, is-soċjetà attriċi għażlet illi ma tittrattax l-eċċezzjonijiet preliminari kollha sollevati mill-avversarji tagħha f'dawn il-proċeduri.

Mill-banda l-oħra, fin-nota ta' sottomissjonijiet finali konguntament imressqa mill-konvenut u mill-kjamat in kawża, nonostante kemm eċċezzjonijiet preliminari ġew minnhom sollevati, dawn għażlu li jitrattaw biss dawk l-eċċezzjonijiet li jolqtu n-nullità tal-azzjoni fit-termini tal-Artikolu 156(1)(a) tal-Kodiċi Ċivili u l-karenza t'interess ġuridiku da parti tas-soċjetà attriċi. Ebda waħda mill-bqija tal-eċċezzjonijiet preliminari ma' ġew indirizzati mill-konvenut u mis-soċjetà kjamata in kawża. Għal din il-Qorti dan il-komportament jindika li l-konvenut u aktar minn hekk is-soċjetà kjamata in kawża riedu merament jivvessaw lis-soċjetà attriċi. Għad illi fid-dawl ta' dan in-nuqqas u fid-dawl ta' nuqqas ta' provi għar-rigward il-mertu tal-eċċezzjonijiet preliminari l-Qorti tista' tqis u tiddikjara l-eċċezzjonijiet bħala rinunzjati, għall-fini ta' kompletezza l-Qorti tqis illi xorta waħda għandha tagħmel il-kunsiderazzjonijiet tagħha għar-rigward.

Improponibilità tal-azzjoni

It-tieni eċċezzjoni tal-konvenut u tas-soċjetà kjamata in kawża

Sia l-konvenut kif ukoll is-soċjetà kjamata in kawża eċċepew in-nullità tal-att promotur stante illi s-soċjetà attriċi naqset pależement milli tottemptra ruħha mar-rekwiziti tal-Artikolu 156(1) tal-Kap 12 liema dispożizzjoni tabilhaqq tipprovdi hekk:

(1) Ir-rikors ġuramentat għandu jitlesta mill-attur u għandu jkun fih –

(a) dikjarazzjoni li tfisser b'mod ċar u sewwa l-oġġett tal-kawża f'paragrafi numerati separatament, sabiex isaħħaħ it-talba tiegħu u jiddikjara wkoll liema fatti huwa jaf bihom personalment;

(b) ir-raġuni tat-talba;

(c) it-talba jew it-talbiet li għandhom ikunu enumerati ...

L-eċċezzjoni kif sollevata għandha tkun inkwadrata fl-ambitu tal-Artikolu 156(1)(a) li għandu jiġi abbinat, moqri u interpretat fid-dawl ta' dak illi jipprovdi l-Artikolu 789 tal-Kapitolu 12 liema disposizzjoni taqra hekk:

(1) L-eċċezzjoni ta' nullità tal-atti ġudizzjarji tista' tingħata -

(a) jekk in-nullità hija ddikjarata mil-liġi espressament;

(b) jekk l-att jinħareġ minn qorti mhux kompetenti;

(ċ) jekk fl-att ikun hemm vjolazzjoni tal-forma meħtieġa mil-liġi, ukoll jekk mhux taħt piena ta' nullità, kemm-il darba dik il-vjolazzjoni tkun ġiebet, lill-parti li titlob in-nullità, preġudizzju illi ma jistax jissewwa xort` oħra ħlief billi l-att jiġi annullat;

(d) jekk l-att ikun nieqes minn xi partikolarità essenzjali espressament meħtieġa mil-liġi:

Iżda dik l-eċċezzjoni ta' nullità kif maħsuba fil-paragrafi (a), (ċ), u (d) ma tkunx tista' tingħata jekk dak in-nuqqas jew vjolazzjoni jkunu jistgħu jissewew taħt kull disposizzjoni oħra tal-liġi.

L-Artikolu 156 tal-Kap. 12 jimponi rekwiżiti stretti u rigorużi ferm. Madanakollu, huwa principju stabbilit illi fejn si tratta dwar kwistjoni ta' forma tal-att, għandha tapplika l-massima *ut magis res valeat quam pereat*. Fejn huwa possibbli u diment li ma tkunx qegħda tinkiser xi disposizzjoni oħra tal-liġi, l-att promotur għandu jiġi salvat. Sabiex tirnexxi l-eċċezzjoni tan-nullità tal-att jeħtieġ illi jikkonkorru l-elementi tal-inevitabilità tan-nullità għaliex jekk isir dan jista' jinħoloq preġudizzju gravi għall-parti mħarrka. Ferm il-premess, irid jingħad illi waqt illi l-formaliżu żejjed tal-att ġudizzjarju għandu jitnaqqas, fejn il-liġi espressament timponi ċertu formalitajiet dawn m'għandhomx jiġu mwarrba legġerment. Fi ftit kliem allura jista' jingħad illi l-eċċezzjoni tan-nullità ta' att ġudizzjarju jeħtieġ tiġi mistħarrġa b'ċirkospezzjoni u fejn jirriżulta li l-azzjoni kif impostata ma tiksirx id-drittijiet tal-imħarrek illi jiddefendi ruħu, l-eċċezzjoni m'għandiex twaqqaf il-prosegwiment tal-kawża².

Fis-sentenza ta' din il-qorti diversament presjeduta tat-13 ta' Marzu 2003 fil-kawza K.B. Real Estate Limited v. Silvio Felice Limited jingħad dan li gej dwar l-element tal-kjarezza fl-att tac-citazzjoni –

... il-liġi ma tinsistix fuq formola preciza jew kliem partikolari, u sakemm it-talba tkun tista' tiftiehem, ma jimputax jekk il-kawzali tkunx imfissra b'mod xott jew saħansitra mifhuma jew implikata mit-talba nfisha ...

... fejn ma jkunx hemm kontradizzjoni għall-ahhar bejn il-premessi u t-talbiet jew bejn it-talbiet innfishom, il-Qrati għandhom iqisu b'ċirkospezzjoni eccezzjoni ta' nullità ta' att ġudizzjarju. Biex att ta' citazzjoni jgħaddi mill-prova tal-validità huwa bizzejjed li t-talba tkun mfassala b'mod tali li l-persuna mharrka tifhem l-intenzjoni ta' min harrikha u li tali tifsila ma

² Ara: Carmelo Bonnici vs Eucharistico Zammit noe, deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-20 ta' Jannar 1986; Guido J. Vella A. & C.E. vs Dr Emanuel Cefai LL.D., deċiża mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Novembru 1991

tkunx ta' hsara ghall-imharrek li jiddefendi lilu nnifsu mit-talba tal-attur ...

... jekk id-difett fit-tfassila tal-att li bih tkun inbdiet il-kawza ma jgibx pregudizzju serju lill-parti mharrka, allura l-procedura tkun tista' tigi salvata basta dan ma jaffettwax is-sustanza tal-azzjoni jew l-eccezzjonijiet ...

Il-Qorti tagħmel ukoll referenza għas-sentenza li tat din il-Qorti diversament preseduta fit-22 ta` April 2004 fil-kawza fl-ismijiet Malta Development Corporation v. Paul Licari fejn ingħad:-

"Illi in tema legali jigi osservat li l-eccezzjoni in disamina hija bazata fuq id-dispost tal-Artikolu 156 tal-Kap. 12 li jimponi li c-citazzjoni "ghandu jkun fiha: [a] tifsir car u sewwa tal-oggetti u r-raguni tat-talba" u fis-subinciz tieghu jiddisponi li "[2] Flimkien mac-citazzjoni ghandhom jingiebu d-dokumenti mehtiega biex isahhu t-talba".

Illi rigward l-interpretazzjoni ta' dan l-Artikolu, u l-applikazzjoni tal-istess, il-gurisprudenza nostrana enuncjat is-segwenti principji :-

*Huwa principju inderogabbli li l-azzjoni hi kontenuta fil-premessi u fit-talbiet li ghalihom iwasslu. Irid mhux biss jirrizulta dak in-ness guridiku bejn il-premessi u t-talbiet b'mod li jigu sodisfatti ir-rekwiziti tal-Art. 156, imma hu wkoll mehtieg ad substantia et validitatem illi l-azzjoni tkun wahda kjarament identifikabbli fil-ligi, u dana fil-parametri tal-att tac-citazzjoni kif redatt. L-Art. 156 jimponi fuq l-attur li jidentifika l-oggett tal-kawza billi jiddikjara r-raguni ghaliex kien qed jitlob dak l-oggett u illi kemm l-oggett kif ukoll ir-raguni tkun imfissra car u sewwa [App. **Raymond Galea vs Anthony Galea** -30.03.1998 ; PA. **Pietro Paolo Camilleri et vs Filippo Galea** - 06.06.1991]*

*Illi dan kollu iservi ghax "il citato deve conoscere quanto da lui si richiede dai termini delle domande e non dai documenti che vanno uniti alla citazione e da altro mezzo di prova che in sostegno delle domande potrebbero essere predatti e non a lui notificati" [PA 6.11.1930 **Bernardo Zammit vs***

Lorenzo Cassar noe; PA. 26.04.1951 Antonio Mizzi vs Stanley Chapman et Vol.XXXX.II.399]

Dan l-Artikolu però "irceva fil-gurisprudenza taghna interpretazzjoni larga fis-sens li ma giex addottat fir-rigur li donnhom iridu jfissru l-kliem tal-istess disposizzjoni" **[Vol.XXIX.I.431 ; XXXII.I.228 ; XXXIV.II.502].**

Il-ligi però ma tirrikjedix kliem partikolari ghal kif ghandha ssir ic-citazzjoni; bizzejjed jiftiehem x'ikun qieghed jitlob l-attur, b'mod illi l-kawzali tista' tkun espressa lakonikament u sahsitra tista tkun anke indotta mid-domandi, u jekk ma tkunx cara bizzejjed fic-citazzjoni, bizzejjed tkun spjegata fid-dikjarazzjoni relattiva li, stante li ghandha tigi kunsidrata bhala haga wahda mac-citazzjoni ghandha konsegwentement tghin biex ticcara l-kawzali. [PA. **Av.Dr.Carlo Moore noe vs ACE Carmelo Fiteni** – 15.12.1955; Vol.XLIII.II.748; Vol.XXX.I.228]; Qorti Kumm. [1989] **L-Avukat Dr. Stefan Frendo vs Philip Attard noe.** Vol.LXXIII.IV.972; Vol.LXXIV.II.406]. Fil-kaz **Joseph Sammut et noe vs Lorenza Agius** [9 ta' Frar 2001] l-Onorabbli Qorti tal-Appell osservat li "Il-Qrati taghna accettaw biss il-kriterju tal-ekwipollenza fil-kazijiet fejn ilkawzali ma tkun espressa sew fic-citazzjoni, imbaghad tirrizulta mid-dokumenti jew mid-dikjarazzjonijiet fil-kas ta' kawzali aktarx imfissra lakonikament [vide PA. **Calleja vs Av. Dr. J.Herrera** 5 ta' Ottubru 1992]"

In-ness u t-test importanti huwa dak espress fil-kawza fl-ismijiet **Emma Scicluna vs Mary Xuereb et** [Appell 22.05.1967] fejn gie osservat li ghalkemm fic-citazzjoni l-kawzali tkun dedotta b'mod lakoniku, ic-citazzjoni ma tkunx nulla jekk il-kawzali tkun imfissra tajjeb, u sakemm ma tkunx difettuza talment li minhabba f'hekk il-konvenut jigi pregudikat ghaliex ma jkunx jista' jiddefendi ruhu [PA. **Dr.Stefan Frendo noe vs Philip Attard** (CS) 19.06.1989]

Madankollu l-prassi tal-Qrati nostrali, anke a bazi tal-emendi maghmula bl-Att XXIV tas-sena 1995, inkluz il-kontenut tal-Art.175 tal-Kap. 12 hija li, "il-formalizmu esagerat illi hafna gie imnaqqas u limitat u bir-ragun il-ligi qeghda tkun aktar

*inklinata li tkompli tillimita l-formalizmu u n-nullitajiet ta' diversi forom li jinutnuh" [App.28.02.1997 **Charles Fino vs Alfred Fabri noe**], u konsegwentement "l-atti ghandhom jigu salvati anzi che annullati jew dikjarati nulli" [App.24.01.1964 **Dr. Joseph Ellul vs Jos. G. Coleiro**] PA (RCP) **Maurizio Urso vs Fr. Charles Cini** 19.01.1999].*

*In-nullità tal-att gudizzjarju hija sanzjoni estrema li l-ligi trid timposta biss meta n-nuqqas – formali jew sostanzjali – fl-att, ma jistax assolutament jigi tollerat minghajr hsara ghal xi principju ta' gustizzja procedurali. Ghalhekk att ta' citazzjoni ghandu jkun imwaqqa` u annullat biss ghal ragunijiet gravi [PA **Alfred Vella et vs Agostino Camilleri** [1997] Vol.LXXXI.III.31].*

Din il-linja ta' hsieb giet ukoll kondiviża minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-sentenza li tat fl-14 ta' Jannar 2016 fil-kawża fl-ismijiet Jonah Caruana et v. Kummissarju tal-Artijiet et fejn inghad :-

"L-imharrkin jishqu li l-azzjoni attrici hija nulla peress illi t-talbiet huma difettuzi u jonqsu milli jiddistingwu b'mod car l-ghemejjel li setghu ttiehdu minn kull wiehed mizzewg imharrka. Ghal din l-eccezzjoni, l-atturi ma wegbux fis-sottomissjonijiet taghhom;

Illi ghandu jinghad illi meta l-attur jaghzel ghamla ta' azzjoni partikolari, irid ikun responsabbli bizzzejjed illi jaghti l-opportunità lill-imharrek li jiddefendi lilu nnifsu fil-parametri tal-azzjoni kif imressqa u wkoll lill-Qorti li taghraf x'ikun qieghed jitlobha. L-azzjoni attrici tiddependi mill-mod kif inhi mfassla;

Illi ghalkemm l-imharrkin infushom ma jghidux taht liema dispozizzjoni tal-ligi jqisu li l-azzjoni attrici ma tiswiex, jidher li qeghdin jistrieħu fuq l-artikolu 156(1)(a) tal-Kap. 12 marbut mal-artikolu 789(1)(d) tal-istess Kodici;

Illi dwar x'jikkostitwixxi 'tifsir car u sewwa' fil-kaz ta' att promotur ta' kawza, il-ligi tippreskrivi, fost l-ohrajn, li r-rikors mahluf ghandu jkun fih tifsir car u sewwa tal-oggett u

r-raguni tat-talba. Dan ifisser ukoll li l-premessi ghat-talbiet ghandhom iwasslu lil min qieghed jaqra l-att biex jara rabta bejn dawk il-premessi u t-talbiet;

Illi huwa sewwa sew dwar din id-dispozizzjoni li wiehed isib ghadd ta' decizjonijiet tal-Qrati taghna li jfissru l-limiti taghha fid-dawl tal-eccezzjoni tan-nullità tal-att promotur ta' kawza minhabba n-nuqqas ta' harsien tal-ligi. Bosta minn dawn id-decizjonijiet inghataw minhabba li jkun gie allegat li t-talba kienet incerta. Biz-zmien issawret it-tejorija, maghrufa bhala "tal-ekwipollenti", li nisslet il-principju li mhijiex mehtiega ebda ghamla espressa ghall-proposizzjoni tal-azzjoni;

Illi, ghalhekk, rikors mahluf m'ghandux jitwaqqa' ghajr ghal ragunijiet gravi. Madankollu, jekk in-nuqqas ta' kjarezza jkun ta' ghamla u kwalità tali li jcahhad b'mod serju lill-imharrek mid-difiza tieghu, ir-Rikors Mahluf ghandu jitwaqqa'. Ghaldaqstant, biex Rikors Mahluf jghaddi mill-prova tal-validità huwa bizzejjed li t-talba tkun imfassla b'mod tali li l-persuna mharrka tifhem l-intenzjoni ta' min harrikha, u li tali tifsila, kif inghad aktar 'il fuq, ma tkunx ta' hsara ghall-imharrek li jiddefendi lilu nnifsu mit-talba tal-attur;

Illi huwa wkoll mizmum bhala principju generali li n-natura u l-indoli tal-azzjoni ghandhom jinstiltu mit-termini tal-att li bih ikunu nb dew il-proceduri. Normalment, b'dan wiehed jifhem li dak li kellu f'mohhu min ikun fetah il-kawza jkun irid jirrizulta mill-att promotur innifsu u mhux minn provi li jitressqu izjed 'il quddiem fil-kawza. B'dan il-mod, jekk iddifett fit-tfassila tal-att li bih tkun inbdiet il-kawza ma jgibx pregudizzju serju lill-parti mharrka, allura ma jistax jinghad li l-att promotur huwa milqut min-nuqqas ta' siwi jew li l-procedura ma tkunx tista' tigi salvata, imbasta li dan ma jaffettwax is-sustanza tal-azzjoni jew tal-eccezzjonijiet."

Riferibbilment għall-kaz tal-lum, il-qorti tqis l-eccezzjoni in dizamina bhala mhux misthoqqa. Tghid dan ghaliex nonostante l-fatt illi s-socjeta attrici naqset milli thejji dikjarazzjoni kif rikjest ai termini tal-Artikolu 156(1)(a), l-azzjoni xorta wahda kienet

kjararament deżumibbli mill-bqija tal-premessi u tat-talbiet tant illi *sia* l-konvenut kif ukoll is-soċjetà kjamata in kawża eċċepew illi ma jirriżultawx l-estremi tal-azzjoni ai termini tal-Artikolu 1124A tal-Kap 16. Tenut kont tal-modalità li biha l-konvenut u l-kjamata in kawża laqgħu għall-azzjoni attriċi, jidher illi ma garrbu ebda preġudizzju tali li jimmerita li r-rikors promotur jiġi dikjarat null.

It-tieni eċċezzjoni kif rispettivament sollevata mill-konvenut u mill-kjamat in kawża qegħda għalhekk tiġi michuda.

Tariffa

Kif diġà ingħad, nonostante li giet sollevata eċċezzjonijiet fis-sens illi ma tħallasx dak realment dovut mal-preżentata tar-rikors promotur, din l-eċċezzjoni baqgħet ma gietx trattata.

L-ilment tal-imħarrka huwa fis-sens illi ġa la darba kontestwalment ma' din il-kawża ġie ntavolat mandat ta' sekwestru bin-numru 1320/2012 fl-ismijiet premessi fejn ġie espressament indikat illi l-pretensjoni attriċi hija għas-somma ta' xejn anqas minn €3,300,000.00, fir-rikors promotur is-soċjetà attriċi setgħet indikat dan l-ammont minflok illi talbet b'mod vag għal-likwidazzjoni ta' danni sofferti. Jgħidu għalhekk, illi s-soċjetà attriċi kellha tħallas ferm aktar fi drittijiet tar-registru flok l-ammont attwalment minnha mħallas.

Wara li fliet u studjat id-dicitura tal-Artikoli 3(1) u 4(1)(f) tat-Tariffa A tal-iSkeda A tal-Kap. 12 u rat illi dawn id-disposizzjonijiet jirrigwardaw il-kwantifikazzjoni tat-tariffa dovuta mal-preżentata ta' kawża, il-Qorti qieset ukoll illi waqt li huwa minnu li fil-mandat ta' sekwestru mitlub mis-soċjetà attriċi din indikat il-pretensjoni tagħha f'ammont ben preċiż, mill-atti ta' din il-kawża partikolarment mix-xhieda ta' Joseph Rizzo *qua* wieħed mid-Diretturi ta' ASL, jirriżulta li l-ammont indikat altru milli huwa wieħed ċert, likwidu u dovut. F'dan ir-rigward fil-fatt huwa xehed illi l-ammont indikat huwa kalkolu li għamel hu abbażi ta' rati ta' *commissions* li kienu qegħdin jiddiskutu fil-mument meta ASL u BWSC kienu qegħdin jittantaw jilħqu ftehim ta' negozju bejniethom. Dawn ir-rati però mhumex dawk li

finalment ġew negozjati bejn BWSC u Typeset u Rizzo ma kellu ebda għarfien dwar dan.

In ogni każ, a tenur tal-Artikolu 4(2) tal-Kap 12:

Meta, minkejja r-regoli li hemm fis-subparagrafu(1) ta' dan il-paragrafu, il-valur jibqa' mhux ċert jemhux likwidu, id-dritt intaxxat għandujkun mhux inqas minn €700

Fil-każ tal-lum jirriżulta illi s-soċjetà attriċi ħallset is-somma ta' €712.79.

Għalhekk, tiċċad l-ewwel eċċezzjoni ulterjuri sollevata mill-konvenut u t-tieni eċċezzjoni sollevata mill-kjamata in kawża.

Interess Ġuridiku

Permezz tal-ħames eċċezzjoni tagħha, is-soċjetà kjamata in kawża eċċepiet in-nuqqas t'interess ġuridiku da parti tas-soċjetà attriċi.

Il-ġurisprudenza ta' dawn il-Qrati fil-kuntest tal-interess ġuridiku hija waħda estensiva. Il-Qorti tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet Mr Bookmaker.com Ltd. v. Stichting De Nationale Sporttotalisator, entità estera, deċiża minn din il-Qorti diversament preseduta fis-17 ta' Mejju 2011 liema sentenza, wara li għamlet ampja referenza għall-każistika ta' dawn il-Qrati, issintetizzat dawk illi huma l-elementi bażilari tal-interess ġuridiku ta' parti f'kawża. Jingħad hekk:

"- irid ikun attwali [jezisti fil-mument li tigi proposta l-azzjoni riferibbilment għal ksur ta' jedd u jibqa' jezisti fil-kors kollu tal-kawża]

- irid ikun dirett

- irid ikun legittimu [konformi għal dritt ta' l-attur, u mhux biss interess]

- irid ikun ġuridiku [interess li jadixxi l-Qorti biex jottjeni dak li jitlob]

- *l-azzjoni trid tkun kapaci li twassal lill-attur għall-otteniment ta' vantagg u utilità*
- *għandu jiskaturixxi minn vjolazzjoni jew theddida ta' vjolazzjoni ta' xi dritt li jappartjeni lill-attur*
- *il-kawza li jipproponi tkun tista' tipproducilu rizultat utli jew vantaggjuz għalih.*
- *Irid jigi stabbilit in-ness guridiku bejn l-agir abusiv u illegali allegatament kommess mill-konvenut u d-danni jew almenu l-pregudizzju allegatament subit mill-attur konsegwenzjali għal tali agir*
- *Ma jistax ikun ipotetiku, għalkemm jista' jirreferi għal jedd morali jew suggettiv."*

Applikati dawn l-insenjamenti għall-każ ta' illum, il-Qorti tqis illi din l-eċċezzjoni ma tistax tregi. Il-kawża kif impostata hija dwar allegat ksur ta' dmirijiet fiduċjarji liema dmirijiet is-soċjetà attriċi tqis illi kienu jorbtu lill-konvenut fil-mument illi dan beda jinnegozja ma' BWSC. Titlob għalhekk dikjarazzjoni li l-konvenut naqas milli josserva d-dmirijiet tiegħu kif imnizzla taht l-Artikolu 1124A tal-Kap. 16 u li konsegwentement tillikwida d-danni konsistenti f'*commissions* li l-konvenut allegatament irċieva. Tenut kont tal-modalità kif imfassla l-kawża, is-soċjetà attriċi altru milli għandha l-interes guridiku fis-sens kif mifhmum mill-igi għaliex jekk kemm il-darba l-Qorti ssib illi l-konvenut għad-detriment tas-soċjetà attriċi, naqas milli josserva l-obbligi tiegħu ai termini tal-Artikolu 1124A tal-Kap u allura tgħaddi għall-likwidazzjoni tad-danni, dan l-ammont ser jigi likwidat favur l-istess soċjetà attriċi.

Anki din l-eċċezzjoni qegħda tiġi respinta.

Legittimu Kontradittur

Is-soċjetà kjamata in kawża eċċepiet ukoll, permezz tal-eċċezzjoni numru sitta, illi mhijiex legittimu kontradittur għat-talbiet attriċi. Il-prova tal-allegat nuqqas ta' relazzjoni ġuridika tinkombi tabilhaqq fuq is-soċjetà kjamata in kawża li ssollevat din l-eċċezzjoni³. Jinkombi fuqha l-oneru li tipprova għall-konvinċiment ta' din il-Qorti li hija ma kellha ebda *ness mal-causa petendi* tat-talbiet imressqa fil-konfront tagħha u allura lanqas mar-riżultat illi s-soċjetà attriċi qegħda tfittex illi tikseb permezz ta' din l-azzjoni.

Il-Qorti tal-Appell Inferjuri fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Avukat Antoine Naudi noe vs John Abela Limited, tat-2 ta' Ottubru 2009, qalet ukoll illi:

"Jibda biex jigi kkummentat in linea preliminari illi biex soggett imharrek jew imsejjah fil-gudizzju jitqies li hu legittimu kontradittur, l-ezercizzju fuq daqshekk jinnessita accertament fuq il-bazi tal-petitum, ossija rriżultat persegwit fil-gudizzju mill-attur. In partikulari, il-principju jinvolvi l-ezami tar-rapport guridiku dedott f'dan il-gudizzju."

Bħala fatt jirriżulta li qatt ma sar negozju bejn is-soċjetà attriċi u dik kjamata in kawża. Lanqas ma jirriżulta li b'xi mod jew ieħor inħolqot relazzjoni direttament bejn iż-żewġ soċjetajiet imsemmija. Madanakollu, wara li għamlet reqqa valutazzjoni tal-provi kollha in atti, il-Qorti ssib illi r-raġuni għaliex is-soċjetà Typeset Company Limited ġiet kjamata in kawża huwa proprju għaliex fi stadju ferm inoltrat tal-proċeduri rriżulta li din daħlet f'relazzjoni ġuridika ma' BWSC wara li allegatament il-konvenut aġixxa tramite Typeset. Irriżulta wkoll illi kienet proprju Typeset li rċeviet il-ħlas rappreżentanti *commissions* li s-soċjetà attriċi tgħid huma ħlasijiet dovuti lilha. Minn dan isegwi li bil-mod ta' kif svolgiew il-fatti nħoloq *ness ġuridiku* li jagħmel lis-soċjetà kjamata in kawża legittima kontradittriċi għat-talbiet attriċi. Jekk is-soċjetà attriċi għandiex raġun fil-mertu tat-talbiet tagħha hija kwistjoni oħra li l-Qorti għad trid tittratta u tiddeċiedi aktar il-quddiem f'din is-sentenza.

³ Ara: Avv. Michael Psaila noe vs Joseph Pace et, Qorti Ċivili, Prim'Awla, 3 t'Ottubru 2008

Preskrizzjoni

Jibda biex jingħad illi permezz tat-tieni eċċezzjoni tiegħu l-konvenut eċċepixxa illi l-azzjoni hija perenta bid-dekors ta' sentejn ai termini tal-Artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili. Sussegwentement permezz ta' nota t'eċċezzjonijiet ulterjuri ppreżentata fil-mori tal-kawża, il-konvenut eċċepixxa l-preskrizzjoni tal-azzjoni ai termini tal-Artikolu 2155 tal-Kodiċi Ċivili.

B'sentenza in parte tal-1 ta' Novembru 2016 din il-Qorti, wara li għamlet il-kunsiderazzjonijiet tagħha għar-rigward, ċaħdet it-tieni eċċezzjoni preliminari tal-konvenut kif ukoll it-tieni eċċezzjoni preliminari sollevata minnu permezz tan-nota ta' eċċezzjonijiet ulterjuri tiegħu u ordnat il-prosegwiment tal-kawża.

Is-soċjetà kjamata in kawża ukoll issollevat l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tal-azzjoni ai termini tal-Artikoli 1124F(4)(b), 2148 (e), 2153, 2155 u 2156(f) tal-Kap. 16.

In kwantu l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur tal-Artikoli 2153 u 2155, essendo din il-kwistjoni diġa giet tratta u deċiża fil-kuntest ta' din l-istess kawża kif fuq ingħad permezz tas-sentenza ta' din il-Qorti tal-1 ta' Novembru 2016, il-Qorti tagħmel pjena referenza għal dik is-sentenza u għall-kunsiderazzjonijiet tagħha hemm magħmulha.

L-Artikolu 1124F(4)(b) tal-Kap. 16

Din id-disposizzjoni tikkontempla l-perijodu ta' preskrizzjoni applikabbli esplicitament fil-kuntest ta' azzjoni fiduċjarja.

Id-disposizzjoni taqra hekk:

"(4) Bl-eċċezzjoni ta' kwistjonijiet li jaqgħu fl-ambitu tal-iskop tas-subartikolu preċedenti li għalihom il-preskrizzjoni ma tapplikax, ebda azzjoni ma tista' tingieb kontra l-fiduċjarju għall-ksur ta' obligazzjonijiet oħra fiduċjarji

msemmija fis-subartikolu (4) tal-artikolu 1124A, wara l-iskadenza ta' ħames snin. Dan il-perjodu għandu jibda jiddekorri –

...

(b) mid-data li fiha l-benefiċjarju kellu l-ewwel għarfien dwar l-okkorenza tal-ksur tal-obbligazzjonijiet fiduċjarji."

Fil-każ in diżamina, John Rizzo xehed illi sar jaf dwar l-involviment tal-konvenut fil-mument illi deher fil-gazzetti l-avviż relattiv għall-għoti tat-tender lil BWSC. Mill-provi jirriżulta li l-kuntratt bejn l-Enemalta Corporation u BWSC gie ffirmat fis-26 ta' Mejju 2009. Għalkemm fl-atti ma jirriżultax l-avviż relattiv illi deher fil-gazzetti, huwa notorjament magħruf illi fi kwistjonijiet bħal ma hija għotja b'tender, l-avviż relattivi jiġu pubblikati pjuttost vicin id-data tal-kuntratt. F'dan il-każ il-Qorti qed tieġu bħala l-punt tat-tluq id-data tas-26 ta' Mejju 2009.

Il-Qorti rat ukoll illi mill-provi jirriżulta li s-soċjetà attriċi ħabirket fiż-żamma tad-drittijiet tagħha tant illi fl-24 ta' Novembru 2009 intavolat protest ġudizzjarju fil-konfront tal-konvenut (Numru 530/09) u sussegwentement, b'rikors tat-23 ta' Novembru 2011 intavolat il-proċeduri odjerni.

Il-Qorti tqis għalhekk illi bl-ebda tiġbid tal-immaginazzjoni ma jista jingħad illi l-azzjoni attriċi kif impostata hija perenta ai termini tal-Artikolu 1124F(4)(b) tal-Kap 16.

L-Artikolu 2148 (e) tal-Kap. 16

Id-disposizzjoni taqra hekk:

"2148. L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' tmintax-il xahar:

...

(e) l-azzjonijiet tas-sensala, għad-dritt tas-senserija."

L-azzjoni kif imfassla fil-premessi u t-talbiet hija mpernjata fuq l-obbligi tal-konvenut kif derivanti mill-Artikolu 1124A tal-Kodiċi Ċivili u inadempjenza kuntrattwali. Imkien ma jissema' li din hija kawża dwar senserija. Anki jekk id-danni reklamati mis-soċjetà attriċi jikkonsistu fi ħlas ta' *commission* li tħallset lis-soċjetà kjamata in kawża, jibqa' l-fatt illi dawk il-commissions u allura l-allegati danni huma l-prodott u riżultat finali ta' allegat ksur ta' obligazzjonijiet fiduċjarji.

Il-Qorti tqis għalhekk illi l-azzjoni attriċi mhijiex milquta bil-preskrizzjoni fit-termini tal-Artikolu 2148(e) tal-Kap. 16.

L-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16

Is-soċjetà kjamata in kawża qegħda teċċepixxi wkoll il-preskrizzjoni ta' ħames snin li ai termini tal-Artikolu 2156(f) tapplika għal *azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku.*

Peress illi l-preskrizzjoni eċċepita hija waħda estintiva tad-dritt għar-riżarciment tal-kreditu, irid jittieħed kont ta' meta bdiet tiddekorri l-preskrizzjoni. Huwa prinċipju stabbilit illi l-preskrizzjoni tibda tiddekorri mill-mument li fih l-azzjoni setgħet tiġi eżerċitata, prinċipju dan illi jinsab rifless fl-Artikolu 2137 tal-Kap. 16⁴.

L-Artikolu 2156 tal-Kap. 16 ma jistax jinqara u jiġi nterpretat in iżolament iżda jeħtieġ jiġi mħaddem flimkien mal-Artikoli 2137 u 2160 tal-istess kodiċi.

L-Artikolu 2137 jaqra hekk:

"Bla ħsara ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata; mingħajr ma jittieħed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss."

⁴ Ara fost l-oħrajn: **Mizzi Estates Limited vs Frank Borda et**, Qorti tal-Appell, 31 ta' Ottubru, 2014

L-Artikolu 2160 jaqra hekk:

"(1) Il-preskrizzjonijiet imsemmija fl-artikoli 2147, 2148, 2149, 2156 u 2157, m'ghandhomx effett jekk il-partijiet li jeccepuhom, ma jaghtux gurament minn jeddhom waqt il-kawza li mhumieq debituri, jew li ma jiftakrux jekk il-haga gietx imhallsa.

(2) Jekk il-gurament jinghata mill-werrieta tal-persuna li taghha l-attur jippretendi li kien kreditur, jew minn ohrajn li l-jeddijiet taghhom gejjin minghand dik il-persuna, il-preskrizzjonijiet fuq imsemmija ma jkollhomx effett jekk huma ma jistqarrux li ma jafux li l-haga ghandha tinghata.

(3) Fil-proceduri għall-gbir ta' debiti li għalihom hemm referenza fil-proviso għall-artikolu 2156, meta parti taghti gurament li hija mhijiex debitur, din trid taghti ragunijiet għaliex qed tqis lilha nnifisha li mhijiex debitur."

Fid-dawl ta' dak illi jipprovdi għalih l-Artikolu 2160 in kwantu l-applikazzjoni tal-Artikolu 2156(f), jeħtieg illi l-Qorti tqis żewġ fatturi determinati u cioè: a) il-mument minn meta tibda tiddekorri l-preskrizzjoni; b) il-gurament deċiżorju tad-debitur skont il-formola preskritta mill-Artikolu 2160.

Kif diġà ingħad il-preskrizzjoni tibda' tiddekorri minnufih malli d-dannegġjat ikun jista' jeżercita d-dritt tiegħu għall-azzjoni, f'dan il-każ waħda ta' riżarciment.

Il-każ tal-lum huwa dwar ħlas ta' *commission* li s-soċjetà attriċi tgħid kienu spettanti lilha. Fix-xhieda tiegħu John Rizzo spjega illi hu sar jaf bl-involviment tal-konvenut fil-mument li l-avviż dwar l-għoti tat-tender lil BWSC gie ppublikat fil-gazzetti. Mill-provi rriżulta illi t-tender ingħata lil BWSC fis-26 ta' Mejju 2009 li jfisser dan illi l-avviż dwar din l-għotja deher fil-gazzetti fil-granet prossimi għall-iffirmar tal-kuntratt. Dan ifisser illi l-azzjoni attriċi setgħet tiġi eżercitata minn dakinhar li John Rizzo ra l-avviż u sar jaf x'kien seħħ. Da parti tas-soċjetà attriċi din aġixxiet tempestivament billi fl-24 ta' Novembru 2009 intavolat protest ġudizzjarju fil-konfront tal-konvenut u b'hekk ai termini

tal-Artikolu 2128 tal-Kap. 16 inkisret il-preskrizzjoni. Għandu jingħad illi sussegwentement, b'rikors tat-23 ta' Novembru 2011, is-soċjetà attriċi ntavolat il-proċeduri odjerni. Dan ifisser illi s-soċjetà attriċi pproċediet ferm qabel ma ddekorriet il-preskrizzjoni.

Trattata l-kwistjoni tal-preskrizzjoni, imiss issa lill-Qorti illi tinoltra fil-mertu tat-tieni element li jesigi l-Artikolu 2160 u cioè l-gurament deċiżorju tad-debitur.

Fis-sentenza tagħha tas-16 ta' Frar 2018 fl-ismijiet P&S (C4860) et vs Noel Zammit et, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili daħlet *fuditus* fil-kwistjoni tal-effetti provokati mill-emendi għall-Artikolu 2160. Il-Qorti għamlet is-segweni osservazzjonijiet:

"...Li forsi ma fehemx il-Konvenut hu, li l-eccezzjoni taht artiklu 2156(f) u (d) tal-Kodici Civili ma tirnexxi għas-sempliċi raguni li jkunu għaddew hames snin. It-terminu imsemmi fir-rigward tal-artikoli 2156(d) u (f) tal-Kodici Civili huwa biss wiehed u mhux l-uniku ingredjent biex tirnexxi din id-difiza. Dak li jiddisponi dan l-artiklu jrid ikun abbinat mal-ingredjent l-iehor kumulattiv ta' natura procedurali, li jikkommina l-artiklu 2160 (1) tal-Kodici Civili.

20. Dan l-artiklu jistabilixxi, li min irid jipprevalixxi ruhu mill-beneficċju ta' preskrizzjoni partikulari ossia brevi, għandu (1) jixhed minn jeddu u (2) jagħti l-gurament waqt il-Kawza li ma hux debitur. L-anqas ma jista' jgħid li ma jiftakarx li l-haga giet imhallsa, għaliex dan ix-xorta ta' gurament huwa riservat għall-eredi tad-debitur tant li fit-test tal-ligi il-kliem uzat huwa "ma jiftakrux" (ara Decizjoni fl-ismijiet Vincenzo Cauchi -vs- Giovanni Scerri tal-Qorti tal-Kummerc, 28 ta' Ottubru 1955).

21. Minkejja t-tibdil fil-ligi kif fuq ingħad, dawn iz-zewg formuli ta' gurament xorta baqghu sacramentali, u kull devjazzjoni minnhom ma tiswiex ai fini ta' dawn ix-xorta ta' eccezzjonijiet. Li tghid li d-dejn huwa preskritt, mingħajr ma tuza t-test li trid il-ligi, ma jiswiex biex tirnexxi din ix-xorta ta' eccezzjoni. Ma hux kompitu tal-Konvenut li jasal għall-

*konkluzjonijiet legali. Il-kompitu tieghu hu li jimxi skont dak li jitlob l-artiklu imsemmi. ..."*⁵

Fil-każ tal-lum, fl-ebda waqt tal-proċeduri ma jirriżulta illi John Mizzi *qua* direttur tas-soċjetà kjamata in kawża, issodisfa l-vot tal-liġi kif preskritt fit-termini ta-Artikolu 2160. Konsegwentement ma tistax is-soċjetà kjamata in kawża tipprevalixxi ruħha mill-preskrizzjoni qasira ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16.

Trattati l-Artikoli kollha ai termini ta' liema permezz tal-eċċezzjoni numru sebgħa minnha sollevata, is-soċjetà kjamata in kawża eċċepiet il-preskrizzjoni, il-Qorti sejra tiċċad din l-eċċezzjoni *in toto*.

Il-Mertu

L-Artikolu 1124A tal-Kap. 16 jipprovdi testwalment illi:

"(1) Obbligazzjonijiet fiduċjarji jinqalgħu bis-saħħa tal-liġi, kuntratt, kważi kuntratt, trust, assunzjoni ta' kariga jew imġieba fejn persuna (il-"fiduċjarju") -

(a) ikollha d-dmir li tħares l-interessi ta' persuna oħra, jew

(b) iżżomm, teżercita kontroll jew jkollha setgħat ta' disponiment fuq proprjetà għall-benefiċċju ta' persuna oħra, inkluż meta din tkun vestita bħala sid ta' dik il-proprjetà għal dan l-għan, jew

(ċ) tirċievi tagħrif mingħand persuna oħra marbuta bid-dmir tal-konfidenzjalità u dik il-persuna tkun taf, jew fiċ-ċirkostanzi kollha b'mod raġonevoli għandha tkun taf, li l-użu ta' dak it-tagħrif huwa intiż li jkun ristrett.

⁵ Ara wkoll: **Bottega Del Marmista Ltd vs Paul Mifsud et**, Qorti tal-Appell (Inferjuri), 26 ta' Jannar 2018.

(2) *Persuna li tkun delegata xi funzjoni minn fiduċjarju u tkun taf, jew miċ-ċirkostanzi għandha tkun taf bl-obbligazzjonijiet fiduċjarji wkoll titqies li hija soggetta għall-obbligazzjonijiet fiduċjarji.*

(3) *Obbligazzjonijiet fiduċjarji jinqalgħu minn imġieba meta persuna –*

(a) *mingħajr ma jkollha dritt, tiegħu u tagħmel użu minn proprjetà jew tagħrif li jkunu ta' ħaddieħor, sew għall-benefiċċju tagħha jew xort'oħra; jew*

(b) *meta tkun terza persuna, taġixxi meta tkun taf, jew meta tkun raġonevolment mistennija li tkun taf, miċ-ċirkostanzi, bil-ksur ta' obbligazzjonijiet fiduċjarji mill-fiduċjarju, u tirċievi jew xort'oħra takkwista proprjetà jew tagħmel qligħ ieħor mill-għemil jew permezz tal-għemil tal-fiduċjarju.*

(4) *Mingħajr preġudizzju għad-dmir ta' fiduċjarju li jwettaq l-obbligazzjonijiet tiegħu bl-ikbar bona fide u li jaġixxi b'mod onest fil-każijiet kollha, fiduċjarju jkun marbut, bla ħsara għad-disposizzjoni espressa ta' liġi jew kondizzjonijiet espressi ta' xi kuntratt bil-miktub li jeskludi jew jimmodifika dak id-dmir, skont il-każ -*

(a) *li jeżerċita d-diligenza ta' bonus pater familias fit-twettiq tal-obbligazzjonijiet tiegħu;*

(b) *li jevita kull konflitt ta' interess;*

(ċ) *li ma jirċevix xi profitt mhux dikjarat jew mhux awtorizzat mill-kariga jew funzjonijiet tiegħu;*

(d) *li jaġixxi b'mod imparzjali meta d-dmirijiet ta' fiduċjarju jkunu lejn iktar minn persuna waħda;*

(e) *li jżomm kull proprjetà li tista' tkun akkwistata jew mizmuma bħala benefiċjarju, segregata mill-proprjetà personali tiegħu u minn dik ta' persuna oħra li favur tagħhom jista' jkollu obbligazzjonijiet simili;*

(f) *li jżomm records xierqa bil-miktub tal-interess tal-persuna li favur tagħha jkunu obbligati l-obbligazzjonijiet fiduċjarji;*

(g) *li jagħti kont dwar il-proprjetà soġġetta għal dawk l-obbligazzjonijiet fiduċjarji;*

(h) *li jirritorna fuq talba li ssirlu kull proprjetà mizmuma taħt obbligazzjonijiet fiduċjarji lill-persuna li legittimament ikollha jedd għaliha jew kif ordnat minnha jew kif xort'oħra meħtieġa mil-liġi applikabbli.*

(5) *B'żieda ma' kull rimedju ieħor skont il-liġi, persuna soġġetta għall-obbligazzjonijiet fiduċjarji li tikser dawk l-obbligazzjonijiet tkun marbuta li trodd lura kull proprjetà flimkien mal-benefiċċji l-oħra kollha miksuba minnha, sew direttament sew indirettament, lil min ikun dovut id-dmir.*

(6) *L-obbligu li tingħata lura proprjetà miksuba minn ksur ta' dmir fiduċjarju għandu japplika wkoll għall-proprjetà kollha li fiha il-proprjetà oriġinali kienet konvertita jew li biha kienet sostitwita."*

Il-Professur Andrew Muscat, fi Principles of Maltese Company Law⁶ jgħid:

"The notion of fiduciaries was introduced into Maltese civil law by amendments to the Civil Code in 2004. A fiduciary is defined as a person who (a) owes a duty to protect the interests of another person, or (b) holds, exercises control or powers of disposition over property for the benefit of other persons, including when he is vested with ownership of such property for such purpose; or (c) receives information from another person subject to a duty of confidentiality and such person is aware or ought, in the circumstances, reasonably to have been aware, that the use of such information is intended to be restricted.

⁶ OUP 2007, pġ. 651 sa 653

A fiduciary has a fundamental duty to carry out his obligations with utmost good faith and to act honestly in all cases. This duty of good faith and honesty cannot be excluded by contrary agreement. Apart from this general duty, fiduciaries are also subject to a number of specific duties which can be modified or excluded either by express provision of the law or by the express terms of an instrument in writing. These specific duties can be divided into three categories: duties of loyalty, duties of care and administrative duties. The duties of loyalty comprise (a) the duty to avoid any conflict of interest (b) the duty not to receive undisclosed or unauthorized profit from his position or functions; (c) the duty to act impartially when the fiduciary duties are owed to more than one person; and (d) the duty to return on demand any property held under fiduciary obligations to the person lawfully entitled thereto or as instructed by him or as otherwise required by applicable law. The fiduciary's duty of care is expressed as the duty "to exercise the diligence of a bonus paterfamilias in the performance of his obligations." On the administrative side, the fiduciary is obliged (a) to keep any property as may be acquired or held as a fiduciary segregated from his personal property and that of other persons towards whom he may have similar obligations; (b) to maintain suitable records in writing of the interest of the person to whom such fiduciary obligations are owed and (c) to render account in relation to the property subject to such fiduciary obligations.

A fiduciary who acts in breach of his fiduciary obligations, is in addition to any other remedy that may be available at law, bound to return any property together with all other benefits derived by him, whether directly or indirectly, to the person to whom the duty is owed. The obligation to return property derived from a breach of a fiduciary duty shall apply also to all property into which the original property has been converted or for which it has been substituted."

Il-Qorti sejra tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet Desmond Mizzi et vs KPMG et mogħtija fid-29 ta' Settembru

2016 minn din il-Qorti diversament preseduta⁷. F'din is-sentenza il-Qorti studjat fid-dettal l-applikazzjoni u l-implikazzjonijiet ta' l-Artikolu 1124A tal-Kap. 16 u siltet is-segwenti osservazzjonijiet u konkluzjonijiet⁸ :-

*"Fis-sentenza ta' din il-qorti kif presjeduta tat-2 ta' Dicembru 2013 fil-kawza "**Carmen Xuereb v. L-Avukat Anton Micallef**" inghad :-:*

" ... Fiducjarju ghandu l-obbligu li jzomm u jittratta taghrif li jircievi b`mod kunfidenzjali. Ghandu d-dmir ta' lealtà fl-amministrazzjoni. Ghandu d-dover li jhares l-interessi tal-persuna li tkun tatu l-inkariku. Ghandu jiehu hsieb b`onestà u b`kontabilità l-affarijiet ta' min ikun tah l-inkariku. Ghandu jezercita d-diligenza ta' bonus pater familias fit-twettiq tal-obbligazzjonijiet tieghu. M'ghandux ikollu konflitti ta' interess, ghandu dejjem jagixxi fl-interess ta' min tah l-inkariku u m'ghandux jircievi profitt mhux awtorizzat."

*Fis-sentenza li tat din il-Qorti diversament presjeduta fit-13 ta' Novembru 2014 fil-kawza "**Vascas Enterprises Limited vs Adrian Ellul**" inghad hekk:-*

"Kif taraha din il-Qorti, il-kwisjtoni legali li trid tigi indirizzata tirrigwarda d-doveri fiducjarji u d-doveri ta' fedelta relattivi ghal kuntratt ta' impjeg bejn il-konvenut u s-socjetà attrici.

Jibda biex jinghad illi l-ligi Ingliza taghmel distinzjoni bejn iz-zewg doveri. Il-Qorti tirreferi ghal zewg appelli moghtija wahda mill-Qorti tal-Appell Ingliz fl-ismijiet Jeremy Michael Ranson vs Customer Systems plc deciza fis-27 ta' Gunju 2012 u ohra moghtija mill-Qorti tal-Appell ta' Singapore fl-ismijiet Smile Incorporated Dental Surgeons Pte Ltd vs Lui Andrew Stewart deciza fil-31 ta' Lulju 2012. Il-kawzi huma b'fatti simili ghal kawza sub iudice u fihom saret espozizzjoni erudita u kwazi identika tal-principju regolatur in materia. Fl-appell Ranson il-Qorti tal-Appell Ingliz trattat il-kwistjoni

⁷ Mhux appellata

⁸ Ara wkoll is-sentenza fl-ismijiet **M.A.I.M Services Limited vs Albert Galea pro et noe**, moghtija minn din il-Qorti kif presjeduta fit-18 ta' Settembru 2017 (appellata)

ta' impjegat f'pozizzjoni manigerjali li rrezenta biex jiftah ghal rasu fl-istess sfera tal-impjieg tieghu u fil-perjodu tal-impjieg fetah il-kumpannija tieghu, tkellem ma' kuntatti tad-ditta li kienet timpjegah, ma qal xejn dwar dan lil principal tieghu u fil-fatt wara li ttermina l-impjieg accetta xoghol minghand l-imsemmija kuntatti.

Il-Qorti tal-Appell qalet hekk:

A "fiduciary" duty should not be confused with a duty of "fidelity". The duty of fidelity may be expressly set out in the contract but if not, it will be implied. All employment contracts contain an implied term that an employee will serve their employer in good faith and with fidelity (duty of fidelity) meaning that during employment, the employee should act in their employer`s interests and not use the time for which he is paid by the employer in furthering their own interests. However, it also means that whilst the employee must have regard to their employer`s interests, it does not in general amount to a "promise to give his employer the benefit of every opportunity within the scope of its business"

...

Il-Qorti tal-Appell qalet in oltre li l-impjegat hu f'pozizzjoni differenti u ma jassumiex, semplicement qua impjegat, obbligi fiducjarji lejn il-principal. Anki jekk jitqies bhala fiducjarju, mhux kull fiducjarju jassumi l-istess doveri f'kull cirkostanza. Il-fonti ghandu jkun il-kuntratt ta' impjieg. Obbligi fiducjarji jinsorgu fejn obbligazzjonijiet specifici kuntrattwali jpoggu lill-impjegat f'sitwazzjoni fejn il-ligi ghalhekk tramite dawn l-obbligi timponi fuqu doveri addizjonali aktar rigoruzi.

Ma' dan jizdied illi impjegati ta' certa livell jistghu jkunu suggetti ghal doveri fiducjarji imposti mill-kuntratt ta' impjieg però ma jistghux jitpoggew fil-keffa ta' diretturi u d-doveri fiducjarju impost fuqhom. Dover fiducjarju ta' direttur inghad fil-kawza Fishel imsemmija fid-decizjoni kkwotata illi: "the hallmark of a fiduciary is a single-minded duty of loyalty. The duty of loyalty in that context has a precise

meaning: "namely the duty to act in the interests of another". As mentioned, this is not a feature of an employment relationship. In the employment context the duty of loyalty, although given the same label, "is one where each party must have regard to the interests of the other, but not that either must subjugate his interests to those of the other."

... Illum bl-introduzzjoni tal-artikolu 1124(A) tal-Kap. 16 dwar obbligi fiducjarji, giet kristallizzata dak li l-Qrati taghna kienu jsostnu cioè illi certi kuntratti minn natura taghhom jimponu obbligi addizzjonali ghal dawk kuntrattwali fosthom il-kuntratt ta' impjeg. L-artikolu 1124(A)(a) fil-fatt jasserixxi li hemm obbligi fiducjarji meta dawn jirrizultaw mill-istess ligi, minn kuntratt u fost affarijiet ohra msemija, minn assunzjoni ta' kariga fejn fost elementi ohra persuna jkollha d-dmir li thares l-interessi ta' persuni ohra.

Kwindi, hu car illi fil-ligi Maltija, rapport kontrattwali jew/u anki f'assunzjoni ta' kariga (kif certament il-kaz odjern jiccentra) hemm obbligu fiducjarju fejn hemm id-doveri li wiehed ihares l-interess ta' haddiehor. Hi l-fehma ta' din il-Qorti li dan l-artikolu ma hu xejn ghajr l-applikazzjoni generali tal-ligi illi fil-qadi tad-doveri tieghu, impjegat irid iqis l-interess tal-principal tieghu u jagixxi bid-diligenza kollha fil-qadi ta' dmiru u aktar ma hi gholja l-pozizzjoni jew il-kariga, aktar jassumi piz l-obbligu ta' fedelta, lealtà, onesta u buona fede fil-konfront tal-principal u aktar hu ta' importanza li dak li ghandu kariga jagixxi bid-diligenza ta' bonus pater familias. Tradott f'termini semplici l-impjegat specjalment fil-karigi esekuttivi ma jridx jaghmel hsara, jew jagixxi b'detriment jew pregudizzju jew b'dannu ghal-interess tal-principal tieghu. Dawn id-doveri ghandhom jitqiesu b'zieda ma' kull kondizzjoni ohra kontrattwali fir-rapport ta' impjeg bejn il-principal u l-impjegat.

Huma in-natura tal-kariga, ir-responsabilitajiet u poteri afdati oltre kundizzjonijiet specifici tal-kuntratt ta' impjeg li jiddeterminaw u jiddelineaw il-qies tal-fiducja riposta u mistennija u ghalhekk huma dawn il-fatturi li jriedu jittiehdu in konsiderazzjoni meta jigi kunsidrat allegazzjoni ta' nuqqas

ta' dover kemm esplicitu jew implicitu liema nuqqas igib mieghu il-konsegwenza ta' responsabilita ghal hsara li tkun allegatament giet kkommessa a dannu tal-principal."

*Ghal din il-Qorti huwa rilevanti wkoll dak li kiteb l-Av. Max Ganado bl-isem "Fiduciary Obligations under Maltese Law" fil-ktieb **Trusts e Attività Fiduciarie 2013** :*

"Two fiduciary obligations, that of acting with utmost good faith and acting honestly, are absolute and cannot be waived or otherwise tampered with.

... All fiduciaries must act with utmost good faith as they have no interest to act otherwise as they are acting for the benefit of someone else. This is an obligation that cannot be waived or reduced either... Article 1124A (4) states :

Without prejudice to the duty of a fiduciary to carry out his obligations with utmost good faith and to act honestly in all cases, a fiduciary is bound, subject to express provision of law or express terms of any instrument in writing excluding or modifying such duty, as the case may be –

"and then lists the obligations one by one in subparagraphs ...

These feature singly or even in groups, in other parts of the Code and in other laws and are not a statement of new law but a summary of existing law which is spread out all over the legal system and court judgements. Some of these obligations apply only in some contexts and not others. It should also be noted that this list is not exhaustive and there could be other fiduciary obligations which emerge from the context.

...

The list is as follows:

- (a) to exercise the diligence of a bonus pater familias in the performance of his obligations;*
- (b) to avoid any conflict of interest;*

(c) not to receive undisclosed or unauthorised profit from his position or functions;

(d) to act impartially when the fiduciary duties are owed to more than one person;

to keep any property as may be acquired or held as a fiduciary segregated from his personal property and that of other persons towards whom he may have similar obligations;

to maintain suitable records in writing of the interest of the person to whom such fiduciary obligations are owed;

to render account in relation to the property subject to such fiduciary obligations; and

to return on demand any property held under fiduciary obligations to the person lawfully entitled thereto or as instructed by him or as otherwise required by applicable law."

Fis-sentenza li tat fit-30 ta' Mejju 2014 fil-kawza : Office Essentials Limited vs James Veneziane et : il-Qorti tal-Magistrati (Malta) qalet :-

"Fil-kawza 'Anthony Caruana & Sons Limited vs Christopher Caruana' deciza mill-Qorti ta' l-Appell fit 28 ta' Frar 2014, intqal is-segwenti dwar l-obbligi naxxenti mill-Artikolu 1124A u lill min japplikaw:

Din il-Qorti tara' li filwaqt li hu veru li l-Artikolu 1124A tal-Kodici Civili dahal fis-sehh wara li sehew il-fatti meritu ta' din il-kawza, dak l-artikolu ma hu xejn hlief riproduzzjoni ta' principju ta' dritt applikabbli gia' fid-dritt Ruman fejn kien meqjus bhala "a parasitic institution" (ara Lee, "The Elements of Roman Law", pagna 340), mhux bhala kuntratt imma bhala li jimponi obbligi addizzjonali ghal dawk kuntrattwali fil-kaz ta' certi kuntratti. Il-kuncett ta' obbligazzjonijiet fiducjarja lanqas ma hu marbut necessarjament mal-kuncett ta' trusts li dahal fis-sistema maltija b'mod komplut fl-1 ta' Jannar 2005 u hu ta' applikazzjoni generali f'kull kaz li dak li jkun ikun qed jagixxi

f'interess ta' haddiehor meta allura hu mistenni li jagixxi bid-debita attenzjoni u kura. Kif qalet il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex), Gurisdizzjoni Superjuri, fil-kaz Cordina v. Cordina, deciza fis-26 ta' Settembru 2007, bl-introduzzjoni tal-Artikolu 1124A fil-Kodici Civili, is-sitwazzjoni "giet hafna aktar iccarata", però ma giex mahluq kuncett gdid. Kif qalet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kaz Messina v. Galea deciza fil-5 ta' Jannar 1881, il-ligi Rumana kienet u għada il-"ius commune" ta' Malta u, "nei casi non providuti dalle nostre leggi, dobbiamo ricorrere alle leggi Romane". Il-kuncett ta' fiducja bejn il-principal u r-rapprezentant tieghu ilu jezisti fl-istorja legali tagħna, u meta tqis li l-konvenut kien jikkupa kariga ta' General Manager, huwa car li l-ekwità kienet timponi fuqu doveri u obligazzjonijiet li jmorru lill-hinn mill-obbligazzjonijiet kuntrattwali tieghu.

Manager jingħad li għandu doveri ta' għaqal u lealtà lejn il-principal tieghu. Kif jgħid il-mibki Professur Joseph A. Micallef fin-noti tieghu dwar il-Kodici ta' Kummerc (pagna 121-123):

"The office of manager from the legal point of view embraces both the concept of agency and the contract of trust which arises between the manager and his principal and he must, personally perform the duties which go with this office. The manager is an agent of the principal. He acts on his behalf and in his name. But he also administers the affairs of the principal and is in charge of the business or a branch of business of the principal in one or more fixed places. He is therefore the mandatory of the principal and the main function of his office is to increase the prosperity of the principal. He is therefore also the lessor of work and industry. These characteristics have been referred to by the Commercial Court, Judge Profs. Parnis presiding, in the case Zammit vs Galea et decided on the 5th March 1907. The manager is therefore in relation to his principal an administrator, namely a mandatory and a lessor of work while in relation to third parties he is the representative that binds the principal and therefore is his agent."

Il-manager allura avolja m`ghandux responsabbilta` ta` policy making, huwa fiducjarju tal-principal tieghu u jrid jagixxi dejjem in bona fede u b`lealta`. Kif jghidu l-awturi Hayton et fil-ktieb "The Law of Trusts" (pagna 760) fiducjarju ghandu dejjem "a duty of confidence which is coupled with the duty of loyalty", u fost dawn id-doveri hemm dak ta` kunfidenzjalita`, fis-sens, kif jispjegah tajjeb Lord Millet fil-kaz Ingliz Balkiah v. KPMG (1999 1AllER 517):

"the duty to preserve confidentiality is unqualified. It is a duty to keep the information confidential, not merely to take all reasonable steps to do so. Moreover, it is not to misuse it, that is to say, without the consent of the former client to make any use of it or to cause any use to be made of it by others otherwise than for his benefit."

Aġir lamentat

Fil-kors tax-xhieda tiegħu Joseph Rizzo għamilha ċara illi l-ilment tiegħu fir-rigward tal-konvenut huwa fis-sens illi dan tal-aħħar ħadem minn wara dahar is-soċjetà attriċi. Jakkużah għalhekk illi abbużivament sfrutta informazzjoni kunfidenzjali, privata u kummerċjali u użaha sabiex jagħmel gwadann personali. Jgħid illi wasal għal tali konkluzjoni għaliex sab fil-kompjuter li kien juża l-konvenut għadd ta' korrisondenza skambjata bejn Rizzo u l-uffiċjali ta' BWSC permezz ta' e-mails liema korrisondenza ma kinitx ikkupjata lil Joseph Rizzo bħala direttur ta' BWSC. Jgħid ukoll illi Mizzi organizza laqgħat mad-dirigenti ta' BWSC minn wara dahar Rizzo. Fuq kollox, ASL tilmenta mill-fatt li wara li kiseb l-informazzjoni kollha u fil-mument illi kien suppost jinsab konvalexenti tant illi addirittura telaq mill-impjieg tiegħu magħha wara li gie *boarded out*, il-konvenut saħansitra komplajsegwi l-kwistjoni tal-proġett tal-estensjoni tal-*power station* ta' Delimara b'interess u aġixxa ta' rappreżentant ta' BWSC sabiex din tikseb it-tender relattiv għall-proġett.

Mill-banda l-oħra l-konvent ċaħad illi qatt ikkorrisponda minn wara dahar ASL. F'dan ir-rigward huwa xehed illi kien proprju Rizzo li talbu biex ma joqgħodx jimlielu l-*inbox* b'kull korrisondenza u cioe b'dik illi ma tkunx ta' rilevanza għall-istess

Rizzo. Jgħid ukoll illi kien hemm biss żewġ laqgħat li għalihom kien preżenti Rizzo wkoll.

Il-Qorti fliet dettaljatament l-inkartament voluminuż ta' din il-kawża u xtarret kull kelma kontenuta fl-iskambju ta' korrisondenza u fix-xhieda li kellha l-opportunità tisma' hija stess. Waqt illi huwa minnu li hemm għadd ta' *e-mails* li fihom ma ġiex ikkupjat Rizzo, huwa daqstant ieħor minnu li dawn l-*e-mails* fihom biss dettall tekniku, skambju limitat għal aspetti partikolari u tekniċi tal-proġett. Għalkemm il-Qorti qatt ma tista tkun taf għaliex Rizzo kien eskluż minn din il-korrisondenza, jibqa' l-fatt illi f'dan l-iskambju ma hemm ebda ftehim jew diskors li seta' b'mod jew ieħor kien ta' dannu għal ASL.

Mill-provi lanqas ma jirriżulta li nżammu xi laqgħat minn wara dahar ASL fiż-żmien li l-konvenut kien għadu impjegat tagħha u din kienet għaddejja bin-negozjati ma' BWSC.

Eżaminati l-provi, huwa evidenti illi l-ilment tas-soċjetà attriċi huwa prinċipalment marbut mal-aġir tal-konvenut fix-xhur wara li dan irriżenja mill-kariga tiegħu fi ħdanha.

B'kuntratt tal-1 ta' Frar 1989, il-konvenut ġie impjegat fil-kariga ta' *General Technical Manager* bir-rwol prinċipali tiegħu ikun dak illi jara x'opportunitajiet ta' tenders ikun hemm li huma addattati għal ASL. Il-klawsoli numru 4 u 5 mill-kuntratt t'impjieg tal-konvenut huma dawk illi għandhom l-aktar relevanza għall-vertenza odjerna.

Il-klawsola numru 4 taqra hekk:

The manager will not divulge or disclose to any person, persons or companies whomsoever, the secrets entrusted to him or arising or coming to his knowledge in the course of his employment or otherwise either in relation to the said trade or business or to the private concerns of the employer.

Il-klawsola numru 5 taqra hekk:

"During such period as aforesaid the general duties of the manager shall be as follows:

a) General Technical Assistance and interpretation to the Board of Directors.

b) Participating when required at meetings to discuss: Progress, Policy, Planning, Forecasting, Organising, Coordinating.

c) Technical advise on all aspects of Contract Works and Agencies.

d) Negotiating and Agreeing agency agreements and agency contracts in liaison with his immediate superiors.

e) Any other work required which in his employer's jurisdiction is considered compatible to the manager's position.

f) During the above negotiations, the manager is to do all in his power to involve ASSOCIATED SUPPLIES LTD for the provision of any labour whether local and/or imported in the execution of the works connected with any agency Agreements and/or agency contracts."

Qabel xejn, il-Qorti ma tistax tħalli inosservat il-fatt illi kull darba li xehed, *sia* viva voce jew permezz tal-prova tal-affidavit, il-konvenut waqt illi ta l-espożizzjoni tiegħu tal-fatti, dejjem ħa spunt biex jattakka u jikkritika lis-soċjetà attriċi inkluż ukoll billi attakka u rrinfaċċja lil John Rizzo b'diffikultajiet illi dan kien qiegħed jaffaċċja fil-ħajja personali tiegħu. Il-konvenut saħaq ukoll li ASL qatt ma kellha ebda esperjenza fis-settur u li li kieku ħadet it-tender tal-bini tal-*power station* dan kien ikun merament bis-saħħa tal-għarfien tekniku tiegħu, fatt dan li l-esponenti ta' ASL ikkonfermaw. Madanakollu, mill-atti rriżulta wkoll illi ASL kienet ħadet proġetti oħra ta' dan it-tip tant illi kienet hi stess illi bniet il-*power station* tal-Marsa.

Ta' notevoli mportanza għall-vertenza *de quo* hija l-modalità ta' kif żvolġew il-fatti minn Settembru 2005 'il quddiem. Fit-22 ta' Settembru 2005 il-konvenut ħassu ħażin fuq il-post tax-xogħol. Mill-analiżi mediċi li sarulu ġewwa l-isptar Mater Dei irriżulta li l-konvenut kien jeħtieġ li jiġi sottopost għal intervent mediku

mingħajr dewmien. Huwa ġie operat fid-9 t'Ottubru 2005 u waqt illi kien id-dar qiegħed jirkupra, żaru wieħed mill-uffiċjali ta' BWSC li incidentalment kien jinsab Malta. Sadanittant, fis-7 ta' Ottubru 2005 il-konvenut ġie uffiċjalment *boarded out*. Minkejja dan però xejn ma żamm lill-konvenut milli jkompli jsewgi l-kwistjoni tal-proġett tal-*power station* tant illi fit-2 ta' Novembru 2005 (anqas minn xahar wara li kien ġie "boarded out") ġiet ppubblikat fil-gazzetta 'The Times' ittra lill-editur, ittra li kien baġħat proprju l-konvenut fir-rigward tal-proġett tal-*power station*. Għalkemm ASL ma tissemma' mkien f'din l-ittra, Joseph Rizzo baġħat ittra lill-konvenut datata 11 ta' Novembru 2005 fejn wera li kien sorpriż bil-fatt li l-konvenut kien qiegħed isegwi l-kwistjoni waqt li suppost kien qiegħed jirkupra mill-intervent mediku. Rizzo esprima wkoll it-tħassib tiegħu dwar dak illi kien kiteb il-konvenut mingħajr ma kien ikkonsultah.

Mill-provi jirriżulta illi fil-perjodu meta l-konvenut kiteb l-imsemmija ittra huwa kien għadu ma rriżenjx mill-impjeg tiegħu fi ħdan ASL. In fatti, kien biss permezz t'ittra tas-17 ta' Novembru 2005 li l-konvenut irriżenja uffiċjalment mix-xogħol.

Jirriżulta wkoll illi kull komunikazzjoni bejn ASL u BWSC waqfet wara l-*e-mail* tal-uffiċjal ta' BWSC tat-8 ta' Lulju 2005 fejn dan għamilha ċara li BWSC ma kinitx ser tidhol f'kuntratti u ftehim ma' ASL diment li l-involviment ta' Mizzi personlament ma jkunx garantit. Ikompli jirriżulta wkoll illi kien hemm trapass ta' żmien bejn il-waqfien ta' kull komunikazzjoni bejn ASL u BWSC u l-għoti tat-tender lil BWSC fis-sena 2009.

Da parti tiegħu il-konvenut xehed illi daħal f'relazzjoni kuntrattwali ma' BWSC fis-sena 2006. Xehed illi kollox beda minn *e-mail* li Typset bgħatet lil Mitsui Engineering & Shipbuilding ('MES') biex tara l-interess tagħhom għal *Generating Plant for CCPP* għal *power station*. Jgħid illi MES wiegħbet lura b'*e-mail* tal-10 t'Ottubru 2006 u rreferiet il-mistoqsija lil BWSC. Anki Martin Kok Jensen xehed illi hekk żvolgiet is-sitwazzjoni. Madanakollu, f'dan ir-rigward il-Qorti tosserva illi għalkemm fl-atti hemm l-*e-mail* ta' Typset u dik bi tweġiba ta' MES, imkien minn din il-katina ta' korrisondenza ma' jirriżulta li l-*e-mail* ta' Typset ġiet ikkupjata minn MES lil BWSC. Għall-kuntrarju, mill-atti jirriżulta li kienet proprju

Typeset illi b'*e-mail* tat-2 ta' Novembru 2006 ikkuppjat l-*e-mail* ta' MES lill-uffiċjali ta' BWSC⁹. Il-konvenut xehed b'tali mod u manjiera li jipprova jagħti x'jifhem illi kollox ġara b'kumbinazzjoni. Biss, il-fatti juru xort'oħra.

Fil-fehma ta' din il-Qorti huwa inverosimili li l-fatti seħħew b'kumbinazzjoni. Eżaminati l-provi l-Qorti hija tal-fehma illi l-inkontru bejn il-konvenut u l-uffiċjali ta' BWSC waqt illi l-konvenut kien f'konvalexzenza ma kienx inkontru każwali jew wieħed fejn il-konvenut sempliċement irċieva viżta ta' kortesija. F'dan il-kuntest il-Qorti qegħdha tqis dawn il-fatturi: i) il-fatt li BWSC ma riditx tilhaq ftehim ma' ASL mingħajr l-involviment tal-konvenut; ii) il-manjiera affrettata li biha l-konvenut irriżenja mix-xogħol għaliex *boarded out* – il-Qorti bl-ebda mod ma hija tgħid li mhix temmen illi l-konvenut ħassu ma jiflaħx u li kien jeħtieġ operazzjoni sejra – f'dan ir-rigward id-dokumentazzjoni medika titkellem waħedha, madankollu ma tistax tara l-logika il-għaliex ġie *boarded out* meta kien fadallu biss ftit xhur sabiex jirtira – il-konvenut seta' forsi jasal fi ftehim li jaħdem inqas fil-ftit xhur sal-età tal-pensjoni, dan biex ma tgħidx ukoll li huwa ferm ta' tħassib il-mod espedjenti li bih il-konvenut ġie *boarded out* meta huwa fatt magħruf li generalment dawn il-proċessi jieħdu l-ħin tagħhom; iii) tqis ukoll il-fatt li minkejja li suppost kien *boarded out*, il-konvenut stess xehed u tefa' l-ġebbla fuq saqajh meta qal li kien hu li waqqaf is-sezzjoni tal-konsulenti fi ħdan Typeset u f'temp ta' ftit xhur minn mindu ġie *boarded out* reġa beda jaħdem qatigh. Huwa wkoll inverosimili li kien biss b'kumbinazzjoni li l-konvenut reġa' daħal f'kuntatt ma' BWSC. Il-Qorti hija tal-fehma illi l-inkontru li l-konvenut kellu mal-uffiċjal ta' BWSC, kuntatt dan illi kien ġab fil-kors tal-impjieg tiegħu ma' ASL, waqt il-perjodu ta' konvalexzenza huwa ta' sinifikat kbir u aktarx illi meta sabu ruħhom ras imb'ras il-konvenut u Jensen iddiskutew il-kwistjoni tat-*tender* u ftehm bejniethom li jibqgħu mexjin fil-pjan tagħhom illi BWSC tapplika għat-*tender* bl-involviment sħiħ tal-konvenut. Il-Qorti tqis illi kien proprju għal dan il-għan illi l-konvenut ħataf ix-xoqqa f'moxta u ħa spunt mis-sitwazzjoni medika tiegħu sabiex jirriżenja mill-impjieg tiegħu minn ma' ASL u b'hekk jinheles mill-ostaklu li kellu sabiex ikompli jassisti lil BWSC li a sua volta

⁹ 'Dok. JMA' a fol. 1010, Vol.III tal-proċess.

riedet bis-saħħa kollha lill-konvenut jassistiha fuq dan il-proġett minħabba l-esperjenza u l-għarfien tekniku li kellu.

Dan l-aġir effettivament jikkontrasta ferm mal-obbligi fiduċjarji li l-konvenut kien marbut bihom mhux biss ai termini tal-kuntratt t'impjieg tiegħu iżda wkoll ai termini tal-Artikolu 1124A tal-Kap. 16. Huwa inutli għall-konvenut illi jittanta jnaqqas l-importanza tar-rwol li kellu fi ħdan ASL. Mill-kuntratt ta' mpjieg jidher illi dan kien jokkupa kariga ta' *manager*, kariga li ġġib magħha responsabbiltà u obbligi fuq min jokkupaha kif jidher evidenti mill-insenjamenti legali traċċjati aktar 'il fuq f'din is-sentenza. Il-konvenut però abbuża mill-pożizzjoni tiegħu biex finalment għamel gwadann personali meta assista lil BWSC u mit-*tender* illi din ħadet huwa tħallas perċentwal f'*commission*. Tant kien konxju milli fatt illi kien qiegħed jaġixxi bi ksur lampanti tal-obbligazzjonijiet fiduċjarji tiegħu, illi flok kompli jaġixxi f'ismu personalment beda jaġixxi tramite Typeset, kumpanija li originarjament kienet stabbilita minn uliedu sabiex tagħmel xogħol ta' *typesetting*.

L-aġir tal-konvenut għandu l-konsegwenzi tiegħu, konsegwenzi illi ai termini tal-Artikolu 1124A (5) tal-Kap. 16 jinvolvu r-radd lura tal-benefiċċji miksuba. F'dan il-każ il-benefiċċji akkwiziti mill-konvenut huma ħlas konsistenti f'*commissions* fuq il-valur tat-*tender*. Skont ma jirriżulta mill-*Advisory & Cooperation Agreement* li kellu jiġi ffirmat bejn ASL u BWSC li kienu laħqu ftehim bejniethom, ASL kellha tirċievi *commission* fir-rata ta' 2% fuq *4-stroke engine* u 3% fuq *2-stroke engine*. ASL tippretendi li l-konvenut għandu jirrifondiha *commissions* abbażi ta' dawn ir-rati.

Fil-kors tas-smiegħ tax-xhieda tal-konvenut il-Qorti setgħet tosserva r-retiċenza li biha beda jixhed il-konvenut fir-rigward tar-rata ta' *commission* li tħallas hu. Osservat ukoll ix-xhieda tal-konvenut meta dan qal li r-rata ma ġietx riflessa fl-*Advisory & Cooperation Agreement* iffirmit bejn Typeset u BWSC għar-raġuni li ma ried lil ħadd ikun jaf kemm kienet ir-rata tal-*commission*. Għad illi l-Qorti għandha d-dubji tagħha dwar kemm fil-verità r-rata ta' *commission* kienet biss ta' 1%, il-Qorti trid tistrih fuq dak illi jirriżulta lilha mill-provi. Il-konvenut, anki jekk fi stadju ferm inoltrat tal-proċeduri, ipprezenta vera kopja

tal-att iffirmit bejn Typeset u BWSC u minn dan l-att jirriżulta li r-rata ta' *commission* kienet dik ta' 1% fuq il-valur tat-*tender*. Il-konvenut xehed illi l-flus ma nkassahomx hu personalment iżda ġew imħallsa lil Typeset.

Ir-rappreżentant tal-Korporazzjoni Enemalta xehed illi l-valur tat-*tender* kien fis-somma ta' €165,000,000 kif fil-fatt jinsab rifless fuq il-kuntratt tas-26 ta' Mejju 2009¹⁰.

Il-konvenut ippreżenta prospett fejn indika l-pagamenti kollha li rċeviet Typeset u li mgħaduda lkoll flimkien jammontaw għas-somma komplessiva ta' €1,697,658.25¹¹. Mix-xhieda tar-rappreżentant ta' Lombard Bank u mid-dokumentazzjoni estensiva minnha ppreżentata in atti, jirriżulta illi Typeset irċeviet fil-kont tagħha li jispiċċa Nru. 64200 it-total ta' €1,698,073.59 mingħand BWSC. Jidher għalhekk illi bejn l-ammont fatturat u ndikat mill-konvenut u minn Typeset fil-prospett minnhom preżentat u l-ammont attwalment perċepit minn Typeset fil-kont bankarju tagħha hemm diskrepanza ammontanti għas-somma ta' €419.31 liema somma l-Qorti tistaqsi fejn setgħet marret u jekk ġietx depożitata band'oħra.

Għalkemm il-Qorti hija tal-fehma li l-ftehim bejn Typeset u BWSC kien għal ammont ta' *commission* akbar, dan tenut kont tar-rati li kienu qegħdin jiġu diskussi bejn ASL u BWSC, il-Qorti marbuta li tistrih fuq dak illi jirriżulta mill-provi. F'dan ir-rigward mill-provi, senjatament minn dak illi ġie mniżżel fuq l-Advisory & Cooperation Agreement iffirmit bejn Typeset u BWSC, il-*commission* li rċeviet BWSC kienet fir-rata ta' 1% ammontanti għas-somma ta' €1,697,658.25. Din is-somma tispetta bi dritt lis-soċjetà attriċi.

Fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha s-soċjetà attriċi tressaq l-argument li mis-sena 2007 'l quddiem Typeset irċeviet ammont in eċċess ta' €2.77 miljun Ewro f'servizzi ta' konsulenza u dan skont ma rriżulta mill-Financial Statements ta' Typeset għas-snin 2007 sa 2018 kopja ta' liema tinsab esebita in atti. Tgħid għalhekk illi dan l-ammont jeċċedi l-*commission* bir-rata ta' 1%

¹⁰ 'Dok. AFE 1' a fol. 342 et seq, Vol. I tal-proċess.

¹¹ 'Dok. JMA 35' a fol. 1103, Vol. III tal-proċess.

li l-konvenut jgħid illi rċieva mingħand BWSC. Għalkemm il-Qorti mhijiex ixxejjen il-konklużjonijiet li qegħda tasal għalihom ASL, fl-istess waqt ma tistax il-Qorti tasal għall-konklużjonijiet tagħha fuq sempliċi konġetturi bla bażi, fehmiel jew asserzjonijiet gratuwiti meta dawn ma jsibu ebda korroborazzjoni konkreta fil-provi. Għalkemm il-Qorti tiribadixxi l-fehma tagħha li bejn Typeset u ALS aktarx li kienet maqbula rata ta' *commission* għola, fl-istess waqt il-Qorti qegħda tqis illi l-konvenut seta' rċieva hlasijiet minn entatajiet oħra għall-konsulenti li kien qiegħed joffri. Li jirriżulta ċar għal din il-Qorti huwa li mill-kuntratt ma' BWSC l-konvenut irċieva *commissions* għas-somma ta' €1,697,658.25. Anki jekk jibqa' d-dubju dwar il-provenjenza tal-bqija tal-flus, il-Qorti ma tistax tikkonkludi b'ċertezza li dawn ġew minn *commissions* imħallsa lil Typeset minn BWSC.

Għalhekk u għal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża billi:

1. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha *sia* dawk sollevati mill-konvenut kif ukoll dawk sollevati minn Typeset Company Limited (C-17521).
2. Tilqa' l-ewwel u t-tieni talba u tiddikjara li bl-aġir tiegħu il-konvenut naqas milli josserva l-provvedimenti tal-Artikolu 1124A tal-Kodiċi Ċivili kif ukoll l-obbligi kuntrattwali minnu assunti fuq il-kuntratt t'impjieg tiegħu tal-1 ta' Frar 1991.
3. Tilqa' t-tielet u r-raba' talba u waqt illi tillikwida d-danni fis-somma ta' miljun, sitt mija u seba' u disghin, sitt mija u tmienja u hamsin Ewro u hamsa u ghoxrin centezmi (€1,697,658.25) favur is-soċjetà Associated Supplies Limited (C-2891), tordna lil Joseph Mizzi u Typeset Company Limited (C-17521) flimkien *in solidum* ihallsu l-ammont likwidat.

4. Tordna li l-ispejjeż ta' din il-kawża jithallsu mill-konvenut u minn Typeset Company Limited *in solidum*.

IMHALLEF

DEP/REG